

VOORZITTER : de heer J. Pede

– *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*

– *De vergadering wordt geopend om 10 uur.*

De Voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

A. Steverlynck, E. Vandersmissen ; gezondheidsredenen.

H. De Croo, E. Derycke, M. Galle, L. Tindemans, A. Vreven ; buitenslands.

W. Seeuws, E. Vannieuwenhuyze ; familieverplichtingen.

ONTWERP VAN DECREET houdende aanpassing van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1987

– 9-A (BZ 1988) – Nrs. 1 tot 5

ONTWERP VAN DECREET houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1988

– 6-A (BZ 1988) – Nr. 1 (Algemene toelichting)

– 7-A (BZ 1988) – Nrs. 1 tot 4

ONTWERP VAN DECREET houdende de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1988

– 6-A (BZ 1988) – Nr. 1 (Algemene toelichting)

– 8-A (BZ 1988) – Nrs. 1 (+ Bijlagen) tot 13

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES (R.v.O. art. 72,9)

Algemene bespreking (Voortzetting)

ONDERWIJS EN VORMING

De Voorzitter : Dames en heren, aan de orde is de voortzetting van het begrotingsdebat.

Wij behandelen de materie waarvoor Minister Weckx, Kelchtermans en Lenssens bevoegd zijn, met name Onderwijs en Vorming.

De heer Moors heeft het woord.

De heer C. Moors (op de tribune) :

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's, vandaag bespreken wij de begroting van Onderwijs en Vorming. Wij bevinden ons op dat vlak in een overgangsfase, want tegelijkertijd met deze bespreking wordt in het nationaal Parlement, meer bepaald in de Commissie voor de Herziening van de Grondwet de overheveling van het onderwijs in zijn totaliteit besproken en in de Senaat werd hierover zelfs reeds gestemd. Wij zullen dus vandaag slechts een klein onderdeel behandelen van de totale bevoegdheid die ons in de toekomst wordt toegemeten. Ik wil dan ook een blik in de toekomst werpen en de vraag stellen hoe de Vlaamse Raad de materie onderwijs

in de toekomst zal behandelen. Ik meen dat alle partijen er belang bij hebben tot een overeenkomst te komen – of dat een nieuw Vlaams Schoolpact zou moeten zijn of niet, laat ik in het midden. Hoe dan ook, wij krijgen nu de mogelijkheid om de voornaamste beginselen van ons onderwijs op vreedzame manier vast te leggen. Het zou volgens mij fout zijn zich bij het vastleggen van een beleid vast te pinnen op het verleden, want wij weten wat het verleden in België op onderwijsvlak heeft betekend. Het is herhaaldelijk tot zware spanningen gekomen en wij zouden nu de principes moeten vastleggen om dit in de toekomst te voorkomen. Het is opvallend dat alle partijen in deze richting denken, maar wij moeten toegeven dat wij inzake de verwezenlijking van deze idee nog geen enkele afspraak hebben. Het is dan ook een grote uitdaging om dit waar te maken.

In ieder geval moet aandacht worden besteed aan de organisatie van ons onderwijs. Ik verwijs ter zake naar de situatie van de Autonome Raad voor het Rijksonderwijs. Hierover zijn alle partijen het eens maar binnen de Vlaamse Executieve kon men slechts een akkoord bereiken met twee partijen. De onderhandelingen die vorig jaar werden gevoerd hebben inderdaad niet tot een algemeen akkoord geleid. Toch zouden wij er moeten in slagen die Autonome Raad, waar iedereen voorstander van is, de eerstvolgende maanden ook werkelijk gestalte te geven.

In onze bekommernis voor de organisatie van het onderwijs moeten wij

Moors

ook de samenwerking tussen de netten bekijken. De tijd is voorbij dat men **discussieerde** over de zin van het naast elkaar bestaan van verschillende netten. Het is mij opgevallen dat in de gedachtenstroom die zich de jongste maanden in Vlaanderen ontwikkelt, wanneer men spreekt van verzuiling, wordt beklemtoond dat de verscheidenheid van inhoud van de stromingen een waardevel gegeven is in het organisatieleven. Men erkent hoe langer hoe meer dat bepaalde stromingen hun eigenheid hebben. Ook in de socio-culturele sector is men zich daarvan bewust. Dit blijkt trouwens uit het onlangs door professor Huyse gepubliceerde werk onder de titel : „Is de verzuiling voorbij ?”

Diverse ideologische stromingen kunnen naast elkaar bestaan, ook in het onderwijs. Het heeft geen zin strijd te voeren tegen de verschillende netten. Wij moeten rekening houden met hun historische evolutie en erkennen dat zij een eigen inhoud hebben die wij moeten respecteren en verdere ontplooiingskansen moeten geven.

Uitgaande van deze stelling wil ik beklemtonen dat er enorme mogelijkheden zijn tot samenwerking, en dit op diverse vlakken. Dit geldt in de eerste plaats op het vlak van de infrastructuur. De oprichting en het onderhoud vragen immers grote investeringen. Samenwerking zou mogelijk zijn op het vlak van de **sportinfrastructuur** en tevens voor de uitrusting van gezamenlijke lokalen waar zwaar moet worden geïnvesteerd in didactisch materiaal. Dit zal wellicht niet in alle scholen mogelijk zijn maar zoals voor het hoger onderwijs campusen worden uitgebouwd waar diverse instellingen naast elkaar werken, zo zou men ook op het niveau van het secundair onderwijs dergelijke initiatieven kunnen nemen. Wij moeten daarvoor ernstige inspanningen doen.

De samenwerking moet niet alleen beperkt worden tot de infrastructuur. Er kunnen ook gezamenlijke initiatieven worden genomen op het gebied van de relatie tussen onderwijs,

werkgelegenheid, industrie **enzoverder**. Ik kom daar straks nog op terug.

De eigenheid van elk net in stand houden en tegelijkertijd de samenwerking bevorderen is een opgave voor het Vlaamse onderwijsbeleid.

In het kader van dit beleid moet onderwijs, vorming en bijscholing als één geheel worden beschouwd. Men spreekt wel van een opsplitsing van onderwijs tussen verschillende Ministers met onder meer een Minister voor Vorming maar wij moeten er naar streven één gezamenlijk beleid te ontwerpen.

Zoals in het verleden en nu nog steeds stellen wij vast dat het onderwijs en de vorming – ik verwijs hier naar de RVA-opleidingen – erg uit mekaar groeien. Bovendien worden ter zake veel overlappingsen geschapen. Het is nodig dat men een gemeenschappelijk beleid zou ontwerpen, waarin de taak voor ieder van deze instanties nauwkeurig wordt vastgelegd. Toch zou men de **globaliteit** van onderwijs en vorming moeten nastreven. De nieuwe vormen kunnen daarbij worden betrokken.

Ten aanzien van deze enorme behoefte aan bijscholing stellen wij vast dat grote groepen, zowel volwassenen als jongeren, minder kunnen aan bod komen. Ter zake verwijs ik naar het tweedekansonderwijs, waaraan grote behoefte bestaat. Bovendien overstijgt deze behoefte de 200.000 ongeletterden, die wij in ons land zouden hebben. Met deze ongeletterden bedoel ik diegenen die de primaire begrippen van lezen, rekenen en interpretatie niet aankunnen. Via het tweedekansonderwijs kan hieraan worden verholpen. Dit onderwijstype dient in het geheel van de vorming, met inbegrip van alle nieuwe initiatieven, te worden geïntegreerd.

Dat waren een aantal bedenkingen in verband met de organisatie. Bovenal blijft er voor de toekomst de grote zorg inzake de kwaliteit van het onderwijs.

In alle sectoren, dus ook in het onderwijs, worden enorme inspanningen geleverd, maar de kwaliteit als zodanig dient naar mijn mening toch voorop te staan.

Ik wil hier enkel verwijzen naar de kloof die bestaat tussen het onderwijs en de beroepswereld. Wij stellen nog steeds vast dat een aantal mensen afstuderen en toch niet voor het bedrijfsleven geschikt zijn en evenmin voor andere tewerkstellingssectoren, zoals de diensten- en de onderwijssector.

Het is een feit dat de kwaliteit van school tot school enorm verschilt. Het volstaat dat men ter zake contact neemt met enerzijds de PMS-centra en, anderzijds, met de diverse selectiediensten van grote ondernemingen, om te weten welk onderscheid er per school bij de afgestudeerden bestaat. Het gaat toch niet 'op dat, omwille van het aantrekken van leerlingen, de kwaliteit van het onderwijs wordt verminderd. Dat lijkt nochtans één van de oorzaken te zijn.

Ik wens er dan ook voor te pleiten dat in het toekomstig Vlaams onderwijsbeleid, dat wij hier in de Raad samen met de Executieve kunnen ontwerpen, de kwaliteit zou primeeren.

Het laatste punt dat ik wil naar voren brengen en waarover ik bezorgd ben is de financiering. Wij hebben via de toelichting in het nationale Parlement vernomen hoe de financiering van het onderwijs zal gebeuren. Men zou op basis van de huidige begroting hetzelfde bedrag uittrekken voor de leerlingen, zowel in het Franstalig als in het Nederlandstalig onderwijs. Dit zou als basis voor een bedrag dienen, dat jaarlijks, met een mogelijke **index-aanpassing** zou worden verhoogd. De juiste index daarvan moet nog worden bepaald. Het aldus bepaalde bedrag zou worden verminderd met de afname van het aantal leerlingen op basis van de demografische gegevens. Het is logisch dat men de vermindering van het aantal leerlingen wegens demografische redenen ook financieel zou vertalen. Wij dienen er niet naar te streven het onderwijs op dezelfde omvang te behouden zoals het thans is, wanneer wij weten dat er in de toekomst een vermindering zal zijn, zeker in het hoger onderwijs. Er is dus in verband met deze vraag geen enkel probleem.

Hoe men de indexering zal invoeren

Moors

op basis van de stijging van kosten, laat ik in het midden. Dat deze factor een verhoging met zich zal brengen, **daarmede** zal iedereen wel akkoord gaan.

Er zijn in dit akkoord echter bepaalde lacunes. Er is immers helemaal geen sprake van de manier waarop de biënnales zullen worden opgevangen. 85 procent van de onderwijsbegroting betreft personeelsuitgaven. De weddeschalen worden regelmatig verhoogd ingevolge die biënnales. Dat werd in het bedrag niet opgenomen. Hoe zal dit in de toekomst worden opgevangen. Zal er voldoende geld aan de Vlaamse Gemeenschap worden gegeven om buiten de enveloppe van BTW aan die bijkomende nood tegemoet te komen.

Er is nog een tweede element. Ik heb zojuist gezegd dat ik ermede akkoord ben dat de vermindering van het aantal leerlingen ook zal worden verlaagd in de vermindering van die zogenaamde BTW-enveloppe. De onderwijsuitgaven zijn niet alle variabele uitgaven. Zij stijgen niet in verhouding van het aantal leerlingen. Er zijn immers ook een aantal vaste kosten. Wanneer **daarmede** geen rekening wordt gehouden dan vrees ik dat er, wat de financiering betreft van het onderwijs, bij gelijk blijvende wedden, in de toekomst moeilijkheden zullen rijzen. Ik vraag de aandacht van de Raad en in het bijzonder van degenen die zich met de regionalisering van het onderwijs bezig houden voor dit probleem. De financiering van het onderwijs zou in het gedrang kunnen komen.

Ik wil niet beweren dat er in het onderwijs geen besparingen meer kunnen gebeuren. De huidige formule zou echter tot zulke drastische besparingen kunnen leiden dat de essentie van het onderwijs wordt aangetast. Dat is zeer gevaarlijk. Er zou bij de leerkrachten die de jonge mensen voor de toekomst moeten voorbereiden een demotivering kunnen ontstaan, een demotivering die reeds voor een deel is begonnen.

Het onderwijsbeleid in de Vlaamse Gemeenschap is een van de **uitdagingen**

gen waarvoor wij in de toekomst zullen staan. Er is in alle partijen een oproep gebeurd tot verdraagzaamheid en om de ideologische strijd af te bouwen. Na de inzichten die wij in de voorbije jaren hebben kunnen verwerven en na het uitvlakken van de verschillende politieke stellingnamen krijgen wij nu de kans een degelijke basis te leggen voor een goed Vlaams onderwijs. (**Applaus bij de meerderheid**)

De Voorzitter : De heer Laridon heeft het woord.

De heer A. Laridon (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, geachte collega's, vooreerst wens ik als Voorzitter van de Commissie Onderwijs en Vorming mevrouw Leysen te danken en te feliciteren evenals de dienst „Commissies” van de Vlaamse Raad voor het zeer degelijke verslag dat werd naar voren gebracht en werkelijk een getrouwe weergave is van de besprekingen. Ook wens ik de beide Ministers te danken voor de documentatie die zij de Commissie ter beschikking hebben gesteld.

Gezien de beperkte tijd waarover ik beschik moet ik uiteraard een selectie maken uit de talrijke problemen die in het kader van de begroting onderwijs en vorming worden behandeld. In de eerste plaats wens ik te spreken over de komende **communautariseren** van het onderwijs.

Als alles verloopt zoals vooropgesteld in de Regeringsverklaring, dit wil zeggen als de herziening van de artikelen 17, 59bis en 107ter van de Grondwet een feit is evenals de aanpassing van de wet op het Arbitragehof aan het nieuwe artikel 107ter ; als de financiering van de Gemeenschappen, met inbegrip van de middelen van het onderwijs er door is en als ook het decreet betreffende de Autonome Raad van het **rijksonderwijs** is aangenomen, zal dat voor de Vlaamse Gemeenschap en zeker voor de Vlaamse Executieve – meer bepaald voor de Gemeenschapsminister van Onderwijs maar ook en in het bijzonder voor de Commissie Onderwijs en Vorming – zeer vergaande repercussies hebben.

Er is inderdaad de overheveling van de onderwijsmaterie van de nationale overheid naar de Gemeenschappen maar ook het probleem van de overheveling van de administraties van de nationale overheid naar de Gemeenschappen.

Het bevoegdheidspakket wordt in ruime mate uitgebreid en de financiële middelen worden aanzienlijk.

Het is zo dat de Gemeenschapsminister van Onderwijs bijna een „superfiguur” zal worden met een groot deel van de Vlaamse middelen te zijner beschikking tenzij natuurlijk andere regelingen zouden worden getroffen.

Er is evenwel het probleem dat een reeks middelen niet direct door de Minister gaan worden beheerd. Zoals de materies voor het rijksonderwijs naar de Autonome Raad van het Rijksonderwijs zullen worden overgeheveld zal ook een deel van de geldmiddelen worden overgeheveld.

Er zullen zich nog andere problemen stellen. De vraag kan worden gesteld hoe men de subtiele schoolvrede in dit land gaat garanderen als men in Vlaanderen een nieuwe start neemt ?

Hoe gaat men tot goede afspraken komen in verband met de verdeling van de financiële middelen ? Ook zullen de nodige voorbereidingen moeten worden getroffen om, samen met de oprichting van de Autonome Raad, de Gemeenschapsraad voor het Onderwijs, die alle netten overkoepelt, op te richten.

Er staat onze Commissie Onderwijs en Vorming, mijnheer de Minister, een reusachtige taak te wachten in verband met deze „operatie communautariseren” .

Mijnheer de Minister, ik meen dan ook dat in dit perspectief de werkgroep „Communautariseren van het Onderwijs” meer dan ooit dringend zou dienen bijeengeroepen te worden. De Commissie Onderwijs en Vorming heeft trouwens deze beslissing genomen reeds enkele maanden vóór de verkiezing van 13 oktober 1987. De samenstelling van deze werkgroep blijkt intussen geregeld te zijn. Het spreekt vanzelf dat in het licht van de laatste politieke evolutie

Laridon

de opdracht van deze werkgroep enigszins zal moeten geactualiseerd worden. Ik ben er echter van overtuigd dat in deze werkgroep belangrijk voorbereidend werk kan gepresteerd worden om de communautarisering van het onderwijs vlotter te laten verlopen.

Het tweede onderwerp gaat over het muziekonderwijs met beperkt leerplan. De hervorming of herstructurering van het secundair muziekonderwijs met beperkt leerplan is reeds lang in voorbereiding. Concrete vorm kregen de hervormingen in 1981, in de zogenaamde Commissie-Louel, maar werden toen, als gevolg van de val van de Regering, niet uitgevoerd. Het muziekonderwijs, georganiseerd volgens het ministerieel besluit van 26 juli 1962, is elitair, uitsluitend gericht op een voorbereiding tot professionele studies. Een kleine minderheid van ongeveer 2 procent van de leerlingen slaagt momenteel in het instrumentaal of vocaal eindexamen in de graad van uitmuntendheid B.

Wij ontkennen niet dat in het huidig herstructureringsplan een aantal positieve elementen zijn vervat. Wij zijn bijvoorbeeld uiteraard niet tegen een meer gedifferentieerd aanbod aan de leerlingen. De beroering die rond dit herstructureringsplan is ontstaan was vooral het gevolg van de wijze waarop het plan tot stand kwam. De poging om met overhaasting en schijnconsultatie het plan ingang te doen vinden vanaf september 1987 was vanzelfsprekend fout. Het staat nu in elk geval vast dat, had men deze herstructurering op september 1987 doorgedrukt, dit dan in het kunstonderwijs met beperkt leerplan de grootste verwarring en chaos voor gevolg zou gehad hebben. Intussen stelt ik vast dat het gezond verstand heeft gezegevierd en dat de herstructurering in elk geval niet vóór september 1989 zal veralgemeend worden en men thans bezig is aan de evaluatie van het experiment dat van start is gegaan in 6 scholen.

Welke zijn nu fundamenteel de bezwaren die ik hier nog wens naar voren te brengen in verband met de

herstructurering ? Het zijn persoonlijke bezwaren die ook worden gedeeld door de Werkgroep CSC, als ook door vele deskundigen en deskundigen die hebben meegewerkt aan deze herstructurering.

Een eerste bezwaar ; België is één van de weinige landen waar kinderen pas op 8 jaar kans krijgen muziek te leren. Het leren bespelen van een instrument is in het herstructureringsvoorstel zelfs op 9 jaar gebracht. Alle specialisten en muziekpedagogen dringen er reeds jaren op aan om ten laatste op 6 jaar met musiceren te beginnen (initiatiecursussen voor 6 en 7-jarigen, ook voorzien in plan-Louel). Ik verwijs ook naar pedagogische methoden op nog jongere leeftijd : Suzuki (3 jaar), Kodaly, Willems, Orff en andere. Dit past ook perfect in de gelijklopende structuur met algemeen vormend onderwijs.

VERWELKOMING VAN EEN BUITENLANDSE DELEGATIE

De Voorzitter : Collega's, ik begroet in onze tribune een delegatie van het Roemeense Parlement, geleid door de Voorzitter van de nationale Vergadering. Ik wens hen hartelijk welkom in ons Parlement. (*Applaus*)

ONTWERP VAN DECREET houdende aanpassing van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1987

- 9-A (BZ 1988) - Nrs. 1 tot 5

ONTWERP VAN DECREET houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1988

- 6-A (BZ 1988) - Nr. 1 (Algemene toelichting)

- 7-A (BZ 1988) - Nrs. 1 tot 4

ONTWERP VAN DECREET houdende de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1988

- 6-A (BZ 1988) - Nr. 1 (Algemene toelichting)

- 8-A (BZ 1988) - Nrs. 1 (+ Bijlagen) tot 13

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES (R.v.O. art. 72,9)

Algemene bespreking (Voortzetting)

ONDERWIJS EN VORMING (Voortzetting)

De Voorzitter : Dames en heren, aan de orde is de voortzetting van het begrotingsdebat.

De heer Laridon heeft opnieuw het woord.

De heer A. Laridon : Een tweede bemerking is dat de herstructurering weinig of geen aandacht schenkt aan de lichte muziek, zoals jazz, pop-muziek, huismuziek, elektronische instrumenten, synthesizers en dergelijke, dit in vergelijking met Nederland en Duitsland. Bovendien verwijs ik naar hete referaat van professor Sabbe : „Haalt het Conservatorium het jaar 2000 ?”, naar voren gebracht tijdens een colloquium dat gehouden werd te Gent in 1984. Het huidig muziekonderwijs dekt minder dan 20 procent van de behoeften en het impact vermindert nog ieder jaar.

Een derde bemerking betreft de norm, in de eerste plaats in de lagere graad.

De beginnende leerlingen hebben gedurende twee jaar het systeem van drie leerlingen per uur, dus het drie/één systeem. Zij hebben helemaal geen instrumentonderricht tijdens het eerste jaar. Ik meen nochtans dat, bij de basis, het aanleren van een instrument enorm belangrijk is en dat het dus eveneens belangrijk is dat men het tijdens het eerste jaar zo ruim mogelijk zou doen. Sinds enkele jaren bestaat reeds het criterium drie/één, ook in het huidige systeem nog in het eerste jaar. De negatieve gevolgen hebben zich reeds laten gevoelen. Dit is natuurlijk de gemakkelijkste manier om de wachtlijsten weg te werken. De vraag stelt zich dan wanneer, binnen enkele jaren, als er opnieuw wachtlijsten zullen zijn, opnieuw naar vier of vijf leerlingen per

Laridon

uur zal worden overgegaan om dit probleem op te lossen.

In elk geval meen ik dat – en ik wens dit te benadrukken – in het eerste jaar een individuele cursus instrument zou moeten worden ingevoerd. Inderdaad, wij mogen niet vergeten dat het muziekonderwijs universeel beschouwd wordt als een tak van onderricht dat men geen ander onderwijs vergelijkbaar is. Bovendien ligt de hoofdkarakteristiek in het feit van het individueel onderwijs. Het individueel onderwijs, waarvoor als universele norm een minimum van een half uur per week geldt voor het lager secundair- en één uur voor het hoger secundair onderwijs.

Wat de middelbare en hogere graad betreft zijn er enkele bemerkings in verband met de „lichtere richtingen”, zoals samenspel, instrument-koorzang. Ik meen dat de lichtere richtingen niet rechtvaardigen dat dit onderwijs groepsgerichte zou gebeuren, met vier leerlingen op één lesuur. Voor de meeste instrumenten is dat op het terrein en in de praktijk onmogelijk. Ik denk hierbij aan het stemmen van viool, delicate dubbelriet instrumenten en dergelijke, waardoor reeds heelwat tijd verloren gaat. De zogenaamde „zwakke” leerlingen, die noodgedwongen in deze richting terecht komen, verdienen evenveel aandacht en gaan bij de te voorziene verwaarlozingen zeker reddeloos verloren.

Men heeft het onderscheid willen maken tussen de verschillende publieksgroepen : de passieve liefhebber, de liefhebber, de toekomstige beroepsmusicus. Naargelang de groepen wordt het onderwijs gedifferentieerd. Onderwijstechnisch en pedagogisch kan ik achter dit principe staan. Niet even vanzelfsprekend is het als men van een grote groep het aantal uren specifiek onderwijs vermindert en het onderricht meer groepsgericht laat gebeuren. Heeft men hier dan wel gekozen voor het belang van de gemeenschap ?

Ook blijft nadeel van horizontale structuur bestaan. Zo moet in het hervormd muziekonderwijs gelijktijdig

dig eindexamen worden afgelegd voor instrument en kamermuziek, en dat in principe samen met eindexamen voor algemeen vormend onderwijs, wat quasi onmogelijk is.

Bovendien is het lessenpakket algemener, zijn de examens zwaarder en zijn er minder herkansingsmogelijkheden. Welke weerslag zal dit alles hebben op het brede leerlingenpubliek ? Wat de volwassenen betreft, is het niet ondenkbeeldig dat dit nieuwe aanbod hen afschrikt, en na een jaar ervaring, wellicht ook de jongere leerlingen. Het verzwaren van de cursussen en de constante examendruk zullen ontmoediging en afhaken teweeg brengen.

Bij de bezorgdheid om beter onderwijs te leveren neemt men het blijkbaar toch niet altijd zo nauw met de kwalificatie van de leraar : zo zou men samenspel mogen geven zonder het vereiste diploma te hebben.

Wat leerkrachten en docenten aangaat, is het van het grootste belang dat zijzelf hun vak in de praktijk blijven uitoefenen. Iedereen is het daarover eens maar er worden geen maatregelen genomen.

Het spijt ons dat de herstructurering van het muziekonderwijs niet gepaard is gegaan met een herziening van de eerder nefaste cumulatieregeling.

Een ander zeer ernstig bezwaar is het inschrijvingsgeld. Ik zal hierop niet dieper ingaan omdat ik een amendement heb ingediend teneinde het inschrijvingsgeld af te schaffen. Te gepasten tijd zal ik de gelegenheid hebben het toe te lichten.

Ik wens wel nog een woordje toe te voegen in verband met de concurrentieel zwakke positie van het Nederlandstalig muziekonderwijs in Brussel. Weliswaar werden intussen maatregelen genomen die hieraan gedeeltelijk tegemoetkomen, zoals het terugbrengen van de normen voor de Brusselse Vlaamse scholen tot 75 procent. Toch wens ik de aandacht van de Minister te vestigen op de discriminatie tussen het Nederlandstalig en het Franstalig gedeelte van ons land. In het Franstalig gedeelte is er

geen inschrijvingsgeld. Dit is zeer nadelig voor het Vlaams muziekonderwijs te Brussel. De normen zijn er ruimer. In het begin heeft men 30 minuten individueel instrumentenonderricht en later één uur. Dit is niet het geval in de herstructurering voor het Nederlandstalig gedeelte van ons land. Het beroepsonderwijs werd in het Franstalig gedeelte door protocolakkoorden uniform uitgewerkt. Het wordt gerealiseerd door samenwerking tussen het VS0 en de stedelijke gemeentelijke muziekacademies. De leerlingen worden gesubsidieerd vanaf 6 jaar ; in Vlaanderen vanaf 8 jaar. Het ambt van onderdirecteur vanaf 1.000 leerlingen per school. Dit ambt bestaat niet in Vlaanderen waar ± 25 scholen met meer dan 1.000 leerlingen zijn.

Thans wou ik enkele opmerkingen maken bij het experiment en bij de hearings.

Het experiment is gestart zonder dat de voorwaarden vervuld waren die in andere onderwijsniveaus worden toegepast bij het opzetten van een experiment, namelijk :

- duidelijk inzicht in de doelstellingen en de duur van het experiment ;
- leerplannen zijn beschikbaar bij de start ;
- leerkrachten moeten vertrouwd gemaakt worden met de nieuwe leerinhouden vooraleer het experiment van start gaat ;
- bestuurs- en onderwijzend personeel moet akkoord gaan met deelneming aan het experiment of alleszins de grote meerderheid van dat personeel ;
- inrichtende macht moet het experiment ondersteunen ;
- ouders en studenten moeten vooraf worden ingelicht over de draagwijdte ervan ;
- evaluatieprocedure moet vooraf vastgesteld en bekend zijn bij het personeel.

Bij de start van het experiment zijn er wel enkele tekortkomingen geweest. De dialoog voor overleg blijkt niet op gang te zijn gekomen. Er blijft nog een kloof tussen voor- en tegenstanders van de nieuwe structuren: Bij nadere analyse blijkt de scheidinglijn vooral te liggen tussen een aantal directeurs die langs ad-

Laridon

viesraad of bestuursorganen van hun beroepsvereniging nauw betrokken waren bij de voorbereidende besprekingen die geleid hebben tot de nieuwe structuur en die er voorstander van zijn en degenen die er tegen zijn omdat ze onvoldoende inzicht hebben in de nieuwe regeling of huiverig staan tegenover een wijziging van de huidige vertrouwde manier van werken.

Hoe kan een dialoog tot stand komen ?

Een dialoog over de nieuwe structuur die hopelijk kan leiden tot een consensus over een vernieuwing van het kunstonderwijs met beperkt leerplan kan slechts op gang komen wanneer er, ten eerste, een duidelijke vergelijking is gemaakt, tussen regeling-1962 en regeling-1987. Tijdens de hearings werd gezegd dat er weinig verschil is tussen een school waar de regeling-1962 volledig wordt toegepast en een pilootschool. Is de regeling-1962 niet te zwaar voor de vele leerlingen en scholen ? Hoeveel scholen halen het peil niet dat door de regeling-1962 is bepaald ? Is het programma van 1962 niet te zwaar voor een deel van de 98 % leerlingen die geen professionele ambitie hebben ?

Ten tweede, is er nood aan informatie over de evaluatieprocedure : door wie wordt geëvalueerd en op welke wijze ; komt er een evaluatieverslag voor het gehele schooljaar 1987-1988 en is er reeds een evaluatieprocedure vastgesteld voor het schooljaar 1988-1989 ?

Bestaat de mogelijkheid dat op grond van de resultaten van de evaluatie het experiment in één of meer pilootscholen wordt stopgezet op het einde van dit schooljaar ?

Worden criteria vastgesteld, die zullen gelden bij de keuze van één of meer nieuwe scholen die tot het experiment zouden toegelaten worden vanaf volgend schooljaar ?

Als laatste opmerking in verband met de evaluatie wil ik u er op wijzen dat er klachten zijn vanwege de Vereniging van Steden en Gemeenten. Zij

beweren dat tweederden van het kunstonderwijs en vooral van het muziekonderwijs met beperkt leerplan tot het gemeentelijk net behoort. Zij voelen zich in de zaak van de evaluatie enigszins gefrustreerd omdat zij niet kunnen beschikken over pedagogische medewerkers die deze evaluatie kunnen beoordelen. Zij vragen dan ook dat de minister de nodige middelen ter beschikking zou stellen.

Het zal u wel niet verwonderen, mijnheer de Minister, dat ik ter gelegenheid van de bespreking van de begroting ook enkele bedenkingen wil maken aangaande het zeevisserijonderwijs.

In de eerste plaats wil ik het probleem naar voren brengen van de deeltijdse leerplicht in het zeevisserijonderwijs, omdat ik weet dat er op dat vlak bepaalde strubbelingen zijn. In dit verband menen we dat aan de jonge vissers dezelfde rechten op post-scalaire ontwikkeling op algemeen en beroepsgericht vlak moeten kunnen gegeven worden. Zij kunnen zich trouwens minder dan een jongeling aan wal verder bekwalen door het bijwonen van culturele en educatieve initiatieven. Ik pleit daarom voor omzichtigheid in verband met bepaalde wijzigingen die vandaag aan de orde staan.

Het zal u bekend zijn, mijnheer de Minister, dat wij in het zeevisserijonderwijs voor de toepassing van het deeltijds leren geijverd hebben om dit in een compacte cyclus van zeven weken te doen afwerken. Deze gunstiger regeling werd toegestaan uit hoofde van de bijzondere werkvoorwaarden in de zeevisserij. De organisatie van deze zevenwekencyclusen van deeltijds leren voor jonge vissers wordt georganiseerd volgens een wisselende beurtrol door drie scholen, met name de rijksvisserijschool Knokke-Heist, de stedelijke visserijschool John Bauwens te Oostende en de vrije visserijschool P. Pype Oostende. Vandaag bestaan er voorstellen, weliswaar uitgaande van de schooldirecties, maar vooral op suggestie vanuit het werkgeversmilieu, met name de Rederscentrale, dit systeem om te turnen tot een stage aan boord van het vaartuig waarop be-

trokkene ingescheept wordt. Alhoewel ik mij voor een stuk kan aansluiten bij de bezwaren die men tegen de zevenwekencyclus heeft, zou ik toch willen waarschuwen. Er moeten, wat het programma voor deze categorie van leerlingen betreft, maatregelen worden getroffen. Toch wil ik u vragen, mijnheer de Minister, daarover niet te vlug een beslissing te nemen. Ik ken deze sector en dat milieu nogal goed en ik vrees dat de vervanging van de zevenwekencyclus door een stage aan boord, gepaard zal gaan met een hele reeks misbruiken aan boord van het schip waartegen wij moeilijk zullen kunnen reageren.

Als tweede aspect van het zeevisserijonderwijs pleit ik voor een efficiënter gebruik van het opleidingsschip „De Broodwinner”. Wij realiseren ons ten zeerste dat de „0,29”, een prachtig stuk didactisch materieel, nog efficiënter kan gebruikt worden dan tot nu toe het geval is. De scholen zouden daarom in overleg met de leraars praktijk en technische vakken, in samenspraak met schipper en bemanning van de „0,29”, een methode moeten uitwerken van een uniform takensysteem waarbij elke leerling, na zijn schoollopen, alle noodzakelijke activiteiten heeft volbracht. Ik meen dat bij gelegenheid hieromtrent een concreet voorstel zou moeten worden gedaan.

Er is ook nog het zeer nijpende probleem van de opleiding tot schipper. De opleiding tot schipper gebeurt in een half schooljaar – examens in februari en juni. Door de aard van het vissersberoep krijgen de kandidaten voor deze herscholing een contract van de RVA. Volgens dat contract moeten deze mensen de lessen volgen gedurende 40 uur per week. Deze herscholing zou moeten plaatsgrijpen tijdens de uren bestemd voor sociale promotie. Dit omvat echter slechts 10 lessen per week. Gedurende 30 uren zijn de kandidaat-schippers overgeleverd aan de goodwill van het personeel. Een officiële structuur dringt zich onontbeerlijk op, mijnheer de Minister. Een vijfde specialisatiejaar waar deze mensen op een passende wijze kunnen opgevangen worden, lijkt mij de beste oplossing.

Laridon

Ik zal een gedeelte overslaan en voorbehouden voor een eventuele interpellatie tijdens de komende weken, gezien de tijd mij niet meer toelaat om het Open Hoger Onderwijs op een degelijke wijze in dit begrotingsdebat ter sprake te brengen. Toch wil ik in het kort nog een drietal punten in verband met de studietoelagen aan mijn betoog toevoegen.

Ik zou vooreerst willen pleiten dat bij het bepalen van de globale studiekost niet alleen de strikte studiekosten in aanmerking zouden worden genomen, maar dat er ook rekening gehouden wordt met leefkosten en het gederfde loon. Deze vraag lijkt mij billijk en gerechtvaardigd, vooral wanneer statistische informatie ons leert dat, wat de studietoelagen in het secundair onderwijs betreft, 51,5 procent van de kinderen afkomstig zijn uit arbeidersgezinnen, terwijl het percentage van die categorie abnormaal daalt tot slechts 29,2 procent in het Hoger Onderwijs. Ik meen dat voor bepaalde gezinnen, met zeer bescheiden inkomen, het derven van loon een belangrijke rol speelt. Voor hen zou men, sociaal gezien, dringend moeten tussenkomen bij het berekenen van de studiekosten.

Een tweede punt betreft de studietoelagen voor overzitters. Hierover hebben wij reeds gesproken tijdens de vergaderingen van de Commissie. Ik zou u willen vragen, mijnheer de Minister, te zoeken naar specifieke oplossingen voor de eerstejaarsstudenten die moeten herbeginnen. De oorzaken hiervan kunnen van zeer uiteenlopende aard zijn en niet altijd bij een fout van de student zelf gelegen zijn. De student kan problemen hebben onder meer door ziekte, sterfgeval in de familie, depressies, familiale moeilijkheden enzovoort. Ik kan u meedelen dat ik eerlang een voorstel van decreet zal indienen om aan de problemen van de eerstejaarsstudent zittingblijver zoveel mogelijk tegemoet te komen.

Een laatste punt gaat over de laattijdige aanvragen tot het bekomen van een studiebeurs. Ik ga ermee akkoord, mijnheer de Minister, dat de laattijdige aanvragen in vele gevallen

het gevolg zijn van een nalatigheid vanwege de ouders. Maar door contacten die wij als parlementsleden geregeld hebben onder meer met de ouders van studenten, blijkt ook dat een andere oorzaak van laattijdige aanvragen het gebrek aan informatie is. Dit is duidelijk het geval in bescheiden milieus, waar vader of moeder, door onwetendheid, dergelijke problemen niet altijd van nabij kunnen volgen. Ik vraag u dus, mijnheer de Minister, ter zake maatregelen te nemen om dit euvel zoveel mogelijk te verhelpen. **(Applaus bij de SP)**

De Voorzitter : De heer Deswaene heeft het woord.

De heer R. Deswaene (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, het onderwijsgebeuren in België is sinds de Tweede Wereldoorlog onderhevig geweest aan enkele zware schokgolven, die zijn imago niet bepaald hebben gediend.

De meesten onder ons herinneren zich nog de harde schooloorlog van de jaren 50, toen zelfs kleuters en lagere schoolkinderen de straat werden opgestuurd om de ziel van het kind te redden.

Minder revolutionair, maar even ingrijpend begon in de jaren 70 de „vernieuwingswoede”, die vandaag nog haar eindpunt niet heeft bereikt. Denken we maar aan de herrie omheen het „eenheidstype”. Vernieuwen, veranderen, aanpassen aan maatschappelijke evoluties is op zichzelf uiteraard niet verkeerd. Wel valt op dat de opeenvolgende ingrepen onvoldoende voorbereid werden opgestart, zonder veel coherentie werden begeleid en meestal niet de nodige continuïteit vertonen. Zo komt het dat nog altijd de verzuiling weelderig voorttiert, de hebzucht om „het kind” vaak belangrijker is dan pedagogische waarden, de pluralistische idee, nochtans door prominente figuren als streefdoel aangeprezen, nog steeds geen kans krijgt. De Raad van het Pluralistisch Onderwijs, vijf jaar geleden geïnstalleerd, blijft nog altijd dode letter. De verwarring, onzekerheid en zelfs een zekere ontmoediging zijn dan ook bij vele onderwijsmensen vandaag duidelijk merkbaar.

Thans staan we bij de aanvang van een nieuwe **spectakulaire** omwenteling, nl. de federalisering van het onderwijs. Een stap die we toejuichen, maar die – gelet op de overhaaste en opnieuw weinig voorbereide aanpak – in zijn concrete uitvoering, een nieuwe golf van onzekerheden en verwarringen laat voorzien.

Ik ga vandaag niet verder in op dit thema, maar wens wel even stil te staan bij de onderwijsmaterie die nu reeds thuishoort onder de vleugels van de Vlaamse Regering. Vermits het terrein hier nog zeer beperkt is en enkele jaren geleden met een propele lei kon worden begonnen, mocht worden verwacht dat terdege rekening zou worden gehouden met de vele vergissingen die in de voorbije decennia door de „nationale collega's” werden begaan.

Wie de onhandige hervormingen in het kunstonderwijs met beperkt leerplan heeft gevolgd, begrijpt onmiddellijk dat we ons verkeerde illusies hebben gemaakt. Met genoeg stel ik echter vast, dat onder het beleid van minister Weckx, we een betere aanpak tegemoet gaan. Ik vind het goed dat onmiddellijk beslist werd de veralgemening van de hervormingen nog met één jaar uit te stellen én dat tevens overgegaan werd tot het houden van hearings per provincie met alle betrokkenen „te velde”. Zó hoort het. De vraag rijst echter of gelet op de stoelendans die we thans kennen, minister Weckx na de gemeenteraadsverkiezingen van oktober nog op zijn onderwijszetel zal zitten en zoniet, hoe zijn opvolger dan deze zaken verder zal aanpakken. De onzekerheid blijft dus groot.

Na de hearing die ik bijwoonde te Aalst en na meerder gesprekken met directies en leerkrachten in het kunstonderwijs wil ik een aantal beschouwingen en bedenkingen formuleren.

De grote verwarring in de wereld van het muziekonderwijs is overduidelijk ontstaan door een weinig doordachte aanpak en een flagrant gebrek aan voorlichting. Eén voorbeeld : door mensen van het muziekonderwijs werden de termen „hoofdelijke leer-

Deswaene

ling" en „cursist" door elkaar gebruikt en dus verkeerdelijk geïnterpreteerd.

Zelfs als het een goede zaak is de veralgemening van de hervormingen uit te stellen tot september 1989, dan mag toch niet langer meer worden getalmd om tot besluitvorming te komen, wil men nieuwe onzekerheden en onrust voorkomen en wil men de scholen de tijd geven om zich rustig en in alle sereniteit voor te bereiden op de vernieuwing.

Het herstructureringsplan wordt zeker niet in zijn totaliteit als negatief ervaren.

Toch wil ik de aandacht vestigen op enkele aspecten die ik heb genoteerd en waarbij ik het financiële aspect, de inschrijvingsgelden, de inhoud van de studiepakketten en de bijzondere problematiek van Brussel, nog buiten beschouwing laat.

Kris kras door elkaar, een paar opmerkingen.

1. De infrastructuur is in vele gevallen niet aangepast aan de noden van de nieuwe structuur.
2. Een zeer grote onzekerheid en onrust bestaat vooral in de kleine landelijke scholen waar men vreest voor de minimumnormen, verlies van de beste elementen, ontoereikende accommodatie, enzovoort. Vandaar de vraag om volgend schooljaar een begeleid experiment te starten in een paar van die kleinere scholen.
3. Een tekort aan pedagogisch geschoold personeel – bijvoorbeeld danspedagogen – of personeel dat niet opgeleid is om groepsgericht onderwijs te geven. Bijscholing is dringend nodig. Ook hier de vraag om bij hoogdringendheid het hoger kunstonderwijs, en vooral de pedagogische afdelingen, aan te pakken in het hele hervormingsproject.
4. Velen betreuren de onmogelijkheid om kinderen tussen 6 en 8 jaar een aangepast onderricht te verstrekken. Dit blijft nochtans de beste aanvangsleeftijd te zijn voor dans en muziek.

Ik neem aan, mijnheer de Minister, dat u alle hearings hebt bijgewoond. Graag vernam ik welke conclusies u daaruit reeds heeft getrokken.

Een ander onderdeel van het Vlaamse onderwijsbeleid betreft de studietoelagen. Het is een materie die reeds vele tientallen jaren oud is en die bij herhaling, qua concept, wijzigingen in haar evolutie heeft gekend. Merkwaardig en onbegrijpelijk toch dat, na al die jaren, er vandaag nog geen duidelijke, vastomlijnde visie bestaat :

- of het studietoelagen, studieleningen of een combinatie van de twee moet zijn ;
- of de orde van grootte moet slaan op studiekosten, zoniet ook op leefkosten en gederfd loon ;
- anderen gewagen zelfs van samenwerking met OCMW's om degenen die onder het socio-vitaal minimum vallen bij te springen.

Persoonlijk meen ik dat drie doelstellingen met absolute prioriteit moeten worden nagestreefd.

Ten eerste, éénvormigheid, gebaseerd op duidelijke criteria. Tussentkomsten van OCMW's of andere diensten – hoe goed ook bedoeld – zullen alleen onduidelijkheid scheppen. Ik meen niet dat dit algemene regel kan worden. De OCMW's hebben reeds voldoende opdrachten en financiële lasten te dragen om dit er nog bij te nemen. Het is tevens mijn overtuiging dat studieleningen minder aan te bevelen zijn. Twintig jaar terug waren het allemaal leningen. Men is toen van dat systeem afgestapt, omdat het probleem alleen werd verlegd : afgestudeerden die onder het socio-vitaal minimum vallen – en voor zover zij werk vinden – staan voor een schuldenlast die ze vaak niet kunnen afbetalen en hen bij aanvang van hun beroeps- en gezinsleven voor enorme problemen stelt. Bovendien gebeuren de terugbetalingen zeer ongeregeld en vaak niet voor iedereen.

Ik durf dan ook pleiten voor een hernieuwing van de verdeling van het toelagenpakket in functie van reële behoeften en waarbij, mijns inziens, gezocht moet worden naar een com-

binatie van studiekosten en loonderven.

Ten tweede, het probleem van het vroeger uitbetalen van studietoelagen is een ander aspect waarover de Minister het ook heeft in zijn toelichting. De nood kennen is al veel ; er een oplossing aan geven is nog iets anders. Ook hier is uiteraard de groep die beneden het socio-vitaal minimum valt, het sterkst benadeeld. Ik stel de vraag of het voor dergelijke gevallen niet mogelijk is de aanvragen te verzamelen vóór het groot verlof in plaats van bij aanvang van het nieuw schooljaar. Dit zou uw diensten wellicht toelaten administratief het nodige te doen om de studietoelagen reeds in september, geheel of gedeeltelijk, aan deze groep uit te betalen.

Ten derde, quid met de niet-geslaagden – en hier sluit ik aan bij datgene wat de heer Laridon heeft gezegd – vooral in het eerste jaar universiteit of HOBu, waarbij velen hun mislukking „te danken hebben" aan een nogal rigide examensysteem of/en vooral aan een niet onmiddellijk opgenomen zijn in een vreemde leefwereld. Voor hen zijn de gevolgen meestal op drie vlakken rampzalig :
– niet geslaagd zijn ;
– verlies van de studietoelage ;
– en dus : einde van de studiedroom.

Het komt mij voor dat, ook wat dit punt betreft, wij dringend aan een „herzien" van ons systeem toe zijn.

Tenslotte vernam ik graag iets meer over het Open Hoger Onderwijs of de Open Universiteit, zoals men het noemen wil. In afwachting van een decretale regeling – en de vraag is of deze reeds wordt voorbereid – werd de VZW Studiecentrum Open Hoger Onderwijs belast met de uitvoering van het beleid van de Vlaamse Regering inzake bestaande initiatieven op het vlak van het afstandsonderwijs. Wat is de preciese taak van de VZW ? Bestaat er een beleidsvisie voor de volgende jaren ? Werd een mogelijke weerslag op de begroting reeds berekend ? Is het mogelijk ons een activiteitenverslag te bezorgen betreffende de diverse initiatieven die op stapel staan of reeds werden uitgevoerd ?

Deswaene

Ik heb gelezen dat collega Laridon – en ik volg hem zeker op dit vlak – vorig jaar pleitte voor een zeer intense samenwerking tussen Vlaanderen en de reeds bestaande Open Universiteit te Heerlen, vlakbij de Belgische grens in Nederland. Wordt zijn visie gevolgd? (**Applaus bij de leden van de meerderheid**)

De Voorzitter : Mevrouw Maes heeft het woord.

Mevrouw N. Maes (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers die bevoegd zijn voor het Nederlandstalig onderwijs of althans wat de Vlaamse Gemeenschap reeds zelfstandig kan beheren en dat is niet veel. Het aantal ministers is er desalniettemin.

Minister J. Lenssens : Dat geldt niet voor mij.

Mevrouw N. Maes : U bent er toch ook een beetje bij mijnheer Lenssens. Wij hebben u in de Commissie van Onderwijs mogen ontvangen in verband met de samenlevingsopbouw die overigens nog altijd niet geregeld is maar die toch tot uw bevoegdheid en tot die van onze Commissie behoort.

Mijnheer de Voorzitter, het is waarschijnlijk de laatste maal dat we in de Vlaamse Raad een dergelijke beperkte begroting van Onderwijs zullen bespreken. Eindelijk zal de communautarisering de kans scheppen op een vernieuwde visie op ons educatief bestel waarin Onderwijs en Vorming in toenemende mate vanuit een gemeenschappelijke visie zullen moeten gedacht, ontwikkeld en aangepast worden. Slechts binnen dit breder kader kunnen problemen als herscholing, permanente educatie maar ook deeltijds leren, lerarenopleiding, lerarenbijscholing en -herscholing, tweedekansonderwijs zowel op het hoger niveau als op het laagste niveau, alfabetisering, enzovoort de plaats krijgen die er volgens de toenemende behoeften moet worden aan toegekend.

Voor de specifieke probleemregio's en -sectoren zullen specifieke oplossingen moeten worden uitgedacht. Er zal immers niet langer sprake zijn van

het koppelen van het Brussels Nederlandstalig onderwijs aan het lot van plattelandsschooltjes hoofdzakelijk in Wallonië. Naar onze mening zal er een definitieve oplossing moeten geformuleerd worden in de zin van een aangepast Brussels luik. Tevens zal voor groepen als migranten en werklozen een specifieke aanpak noodzakelijk blijven. De infrastructuur van onderwijs, vorming, RVA enzovoort moet daarbij integrerend werken en niet afsluitend.

Wij moeten ons niet ontveinzen dat de overheveling van onderwijs naar de Vlaamse Gemeenschap niet zonder problemen zal verlopen. Immers, hoe zal voor dit alles de nodige coördinatie ontwikkeld worden, als reeds nu voor de schamele begroting die de Nederlandstalige onderwijssector binnen de Vlaamse Raad behelst, de coördinatie zoek is. Zal de mastodont van het nationale niveau „onderwijs naar de Vlaamse Gemeenschap overkomt alles verpletteren of zullen daarentegen de nieuwe ontwikkelingen die intussen in de Vlaamse Gemeenschap hebben plaatsgevonden het verstarde onderwijsbestel hervitaliseren, inspireren en kwalitatief verbeteren. Ik hoop natuurlijk dit laatsten.

Mijnheer de Voorzitter, terugkomend op het interessante verslag van mevrouw Leysen en op de discussie in de Commissie zou ik zeer kort een aantal problemen willen te berde brengen. In het tijdsbestek van dertig minuten kan ik niet alles grondig doen.

Ik kom terug op het probleem van de studietoelagen. De zorg voor de democratisering moet ons blijven leiden bij het beleid inzake studietoelagen. Reeds nu moet de vaststelling dat het overwegend deel – 59 procent – van de studietoelagen in het secundair onderwijs naar arbeiderskinderen gaat, maar in het hoger onderwijs terugloopt tot 29 procent, grote zorgen baren. Mochten wij hier dan nog de uitsplitsing hebben over die 29 procent tussen het universitair onderwijs en het hoger onderwijs van het niet-universitair type dan zouden we waarschijnlijk nog een meer catastrofale evolutie van de participatie van de kinderen uit arbeidersgezinnen

met betrekking tot het universitair onderwijs kunnen vaststellen. Derhalve zijn wij het eens met de Minister dat de studietoelagen moeten behouden blijven en dat de studietoelagen slechts aanvullend kunnen zijn en nooit vervangend. Wij menen ten slotte dat die toelagen reëel de studiekosten zullen moeten dekken.

Wat het onderwijs in Brussel betreft mag het succes van het Nederlandstalig onderwijs ons niet blind maken voor de grote problemen, problemen die gesteld worden door de aanwezigheid van anderstaligen in het Nederlandstalig onderwijs en die hoge eisen stellen aan het personeel, trouwens niet alleen in het onderwijs, maar – zoals de Minister het aanstipte – ook in de peuter- en kinderdagverblijven, waardoor ook het karakter van de instellingen zou kunnen veranderen. Mijnheer de Minister, ik wil u volgende vraag stellen omdat zij ons als Vlaamse Gemeenschap in de totaliteit moet bekommeren : „Mag, wil en kan het Nederlandstalig onderwijs in Brussel aantrekkelijk zijn voor het toenemend aantal vreemdelingen in de populatie van de schoolbevolking met kans op hun integratie in de Nederlandstalige gemeenschap ?” De 677 vreemdelingen in het Nederlandstalig onderwijs tegenover de 68.406 in de Franstalige scholen geeft te denken over de kansen van een behoorlijke integratie en samenleving tussen de Nederlandstaligen in Brussel en de vreemdelingenbevolking, die in toenemende mate het beeld van deze pluriculture hoofdstad zal bepalen. Daarom willen wij uitdrukkelijk „ja” zeggen aan uw voorstel tot het inrichten van een bicultureel onderwijscentrum. Wij hopen alleen dat het deze keer niet bij woorden blijft maar dat er zeer spoedig door u een voorstel zal worden ingediend.

Inzake het open hoger onderwijs stellen wij het omgekeerde vast. Er wordt al vijftien jaar over gesproken. Er werd op 18 juni 1986 een werkgroep goedgekeurd, die een verslag heeft uitgebracht waarover in de Commissie van de Vlaamse Raad uitvoerig werd gesproken in februari 1987. Nu moeten we u nog de vraag stellen of het voorstel van decreet eindelijk wordt voorbereid aangezien men nu toch weet dat de communau-

Maes

tarisering wordt gerealiseerd of is onze vrees dat de touwtrekkerij op zijn Belgisch meer oorzaak is van de vertraging dan het uitblijven van de communautarisering misschien waarheid ?

Mijnheer de Minister, hoe zal Vlaanderen met betrekking tot het Erasmusproject zijn deel krijgen van de 20.000 in 1988-1989 voorziene EG-beurzen, aangezien aanpassingen van de Belgische wet noodzakelijk zijn, zowel van de wet op de academische graden als van de wet op de studietoelagen. De tweehonderd beurzen die België zal te verdelen krijgen zullen een evenredig aandeel moeten aantonen voor de Vlaamse Gemeenschap. Hoeveel staat men ermee ? Het academiejaar 1988-1989 ligt nog slechts een paar maanden van ons af.

Nogmaals wil ik de aandacht vestigen van deze eerbiedwaardige Assemblée op de ter beschikking gestelde leerkrachten. Er is in Onderwijs – en nu spreek ik nationaal – heel wat bezuinigd ook ten opzichte van de Vlaamse Gemeenschap. Die bezuinigingen hebben echter niet altijd budgettaire resultaten. Mag ik erop wijzen dat volgens Minister Coens in de Nederlandstalige Gemeenschap 1.400 ter beschikking gestelde leerkrachten niet konden worden gereffecteerd, wat neerkomt op een bedrag van anderhalf miljard per jaar. Kan men deze leerkrachten niet globaal ter beschikking stellen van de Vlaamse Gemeenschap ? Inzake het schriftelijk onderwijs wachte wij nog altijd op de conclusies. Komt er een ontwerp van decreet ? Is dat ook zo voor de samenlevingsopbouw, Minister Lenssens, of zal men voort deze ongereguleerde sector in de onzekerheid laten zonder dat de projecten voor 1988 werden goedgekeurd ?

Minister J. Lenssens : Het antwoord daarop staat in het verslag. Ik bevestig het antwoord dat ik gegeven heb in de Commissie.

Mevrouw N. Maes : Het gesjoemel met de sector, die nu weer verhuisd is naar Volksgezondheid, belooft niet veel goeds.

Inzake Onderwijs en Vorming is er

een probleem dat ons zeer ter harte gaat, namelijk het overleg tussen de wereld van het onderwijs en de wereld van de arbeid. Wij vinden het niet zo positief dat de overlegplatforms alleen in de reconversiezones bestaan en dat zelfs daar de STC's niet eens formeel betrokken zijn bij deze overlegplatforms. Onze voorkeur gaat eerder uit naar een sectoriële benadering die wetenschappelijk begeleid wordt en waarbij de betrokkenheid van de werkgevers, de werknemers en de onderwijswereld verzekerd is.

Inzake het topplan veroorloven wij ons de kritiek dat dit te weinig aangepast is aan de specifieke situatie van de langdurig werkloze vrouwen. Inzake middenstandsopleiding willen wij u vragen niet alleen oog te hebben voor de specificiteit van het middenstandsonderwijs en de middenstandsopleiding in de centra, maar ook oog te hebben voor de gerechtvaardigde eisen van leraars die met die specificiteit als dusdanig niet zoveel te maken hebben en die van jaar tot jaar in de onzekerheid blijven op een wijze die aan geen enkele werkgever in de privé-sector zou worden toegelaten.

De rest van mijn uiteenzetting zal ik besteden aan het kunstonderwijs. Mijn minuten zijn hier geteld, toch verdient het kunstonderwijs eveneens onze bijzondere aandacht. Verschillende collega's zijn hier op de tribune reeds op ingegaan. Wanneer ik er niet in slaag binnen de gestelde tijd dit onderwerp enigszins behoorlijk te bespreken, zal ik verplicht zijn hierover alweer een interpellatie in te dienen.

Het kunstonderwijs heeft sinds de jaren zestig een gestadige opgang gekend. Sinds het invoeren van het inschrijvingsgeld werd aan deze evolutie bruusk een einde gemaakt. De algemene daling in het muziekonderwijs bedraagt 4,5 procent. In de pilootscholen bedraagt ze zelfs 5,1 procent. En dan spreken wij nog niet eens over de dramatische situatie in Brussel waar de daling 20 procent heeft bereikt. Hier is de situatie werkelijk zo dramatisch dat dit jaar absoluut, zoals het amendement van onze collega Laridon het voorstelt,

het inschrijvingsgeld moet worden afgeschaft in Brussel. Wij hebben niet jarenlang gevochten voor het Nederlandstalig onderwijs in Brussel om dan, omwille van de kruideniersmentaliteit in de Vlaamse Regering, op een paar jaar het Vlaamse kunstonderwijs volledig te zien uitverkopen en over te laten aan de niet-gerechtvaardigde concurrentie van de Franstalige sector, die wij dan nog betalen dank zij de gunstige verdeelsleutels voor de dotaties voor de Franstaligen. Ons Nederlandstalig muziekonderwijs in Brussel moet veel betalen – 5.000 tot 40.000 frank als het buitenlanders betreft – en wij moeten vaststellen dat zij daarvoor dan nog minder les krijgen. U zal begrijpen dat het bestaan van dergelijke concurrentievoorwaarden gewoon de eigen zelfmoord betekent van het Vlaamse muziekonderwijs.

Minister J. Lenssens : Dat is een gevolg van de communautarisering.

Mevrouw N. Maes : Dat heeft daarmee niets te maken.

Minister J. Lenssens : De middelen worden nu op een andere manier ter beschikking gesteld.

Mevrouw N. Maes : Wij hebben van in het begin, bij monde van de heer Vanhaegendoren op deze tribune en elders, herhaaldelijk gepleit om voor elke oplossing een specifiek Brussels luik te voorzien. U kan zeggen dat dit niets met het inschrijvingsgeld te maken heeft, maar het is overduidelijk dat deze algemene daling wel degelijk met het inschrijvingsgeld te maken heeft. De onzekerheid en de onrust die in de sector werden geschapen door de ontijdige hervormingen, die bovendien slecht waren voorbereid en op een loopje werden ingevoerd, hebben de situatie natuurlijk nog verergerd.

De bezwaren die door de sector naar voren werden gebracht zijn door de Minister onvoldoende beantwoord. Ik zal dit thema niet kunnen ontwikkelen, maar ik zal er op terugkomen.

Ik zou aan mijn bekommernis voor het kunstonderwijs tekort doen wanneer ik alleen over het onderwijs in de muzieksector zou praten. Ik wens

Maes

ook de specifieke problemen in de beeldende kunst aan te halen. Ook daar stond een hervorming op het getouw, maar wij hebben er ons uitdrukkelijk tegen verzet en het verheugt ons dat de ministers toen naar ons hebben geluisterd. Wel zouden wij willen weten of men nog zinnig is ook daar hervormingen door te voeren. In 1971 kwam ter zake een hervorming tot stand die bij wijze van koninklijk besluit een structuur oplegde. Dit besluit had ongetwijfeld zwakke kanten en vanuit de sector wordt gevraagd dat, wat de normen betreft, iets zou worden gedaan, want de huidige situatie is onhoudbaar.

Mag ik er u op wijzen dat vanuit diverse belangrijke kunstscholen een ander systeem wordt voorgesteld waarover in de sector waarschijnlijk geen eensgezindheid bestaat. In Sint-Niklaas werkt de kunstacademie nog altijd met een atelier-systeem, dat reeds vóór de hervormingen van 1971 werd toegepast en volgens onze bevindingen nog steeds uitstekende resultaten oplevert. Als wij in Sint-Niklaas zouden overgaan naar de toepassing van de normen zoals ze thans zijn en afstappen van ons eigen ateliersysteem, — dat naar onze mening veel beter aangepast is aan de eigenheid van de beeldende kunsten — zou dit aan de Vlaamse Gemeenschap voor de 3.000 leerlingen van de academie van Sint-Niklaas alleen tien miljoen frank kosten, want onze academie is tijdens het directeurschap van de huidige directeur van 300 naar 3.000 leerlingen uitgegroeid. Bij ons tekent men nog wèl en tekent men graag, want men tekent in de specifieke tekenateliers en bij ons is de vakopleiding in de beeldende kunsten een zaak die au sérieux wordt genomen wetende dat iemand naar de muziekacademie komt om een instrument te leren bespelen, te leren zingen of te leren voordragen. Terwijl men in het muziekonderwijs heeft ingezien dat de notenleer moet worden gespreid — omdat de materie toch een beetje droog is om aan jonge kinderen in een keer op te gieten —, doet men het omgekeerde in de voordrachtskunst.

Ik beschouw de dictie als de notenleer van het woord. Men gaat nu de dictie invoeren en de voordracht opschuiven naar de toekomst. Waar de logica in al die dingen zit, mag Joost weten. Misschien weet de Minister het en dan kan hij ons ervan overtuigen.

Wij vragen u dus, mijnheer de Minister, oog te hebben voor de diverse kritieken die in deze sector leven. Wat de beeldende kunsten betreft zou het zonde zijn als wij ons zouden inspireren aan de structuur van het technisch onderwijs. Ik wil er op wijzen dat de normen nu zó hoog zijn, dat ze in het hoger kunstonderwijs voor de beeldende kunsten hoger liggen dan voor de sociale promotie en voor de sierkunsten in het technisch onderwijs. Dit is toch ook gek.

Ik hoop dat het afstandscriterium niet opnieuw zal opduiken in de hervormingen van de sector beeldende kunst, want dan zou, bij voorbeeld, een 150 jaar oude academie als die van Temse, moeten verdwijnen omdat ze maar 10 kilometer van Sint-Niklaas is gelegen, terwijl zij een compleet eigen traditie heeft ontwikkeld.

Wij pleiten voor een filosofie die past bij het kunstonderwijs.

Ik wil hier niet pleiten voor één vorm of één structuur. Creativiteit is typisch voor deze sector. De kunstenaars moeten er zeer nauw bij worden betrokken. Zij moeten echter ook hun kunst kunnen blijven beoefenen. Het cumulverbod in deze sector is dan ook een dodelijke zaak voor het kunstonderwijs. Men verbiedt leraren in het muziekonderwijs nog muziek te maken. Men heeft ook niet meer de zekerheid dat de directeurs van de academies voor beeldende kunsten ook nog iets kennen van beeldende kunsten. Toen bleek dat slechts 10 procent van de kandidaat-directeurs geslaagd waren in de technische proeven, heeft men maar beslist die technische proeven af te schaffen. Dit is natuurlijk ook een oplossing. Anderzijds heeft men het selectiesysteem ten behoeve van de academies dan weer zelf in handen genomen. Ik weet dat het in zeer veel academies de gewoonte was dat de

directeur het eigen lerarenkorps selecteerde. In de plaats daarvan is nu het systeem gekomen van de GBOPK. Daardoor moet soms hopeloos worden gezocht naar mensen met een dergelijk getuigschrift zonder dat men daarbij de garantie heeft dat die personen ook werkelijk bekwaam zijn voor het vak dat zij moeten geven.

Mijnheer de Minister, ik wil besluiten met een woord over het conservatorium van Brussel. U geeft zelf toe, en ook in de sector wordt dit sterk benadrukt, dat de vorming van de leerkrachten van zeer groot belang is voor de toekomst van het **muziekonderwijs**. Het is dan ook normaal dat de conservatoria, waar die pedagogische opleiding wordt verstrekt, zeer nauw bij de hervorming van de opleiding worden betrokken. Men mag echter niet vervallen in overbelasting want door de invoering van allerlei nieuwe vakken plaatst men de conservatoria voor zeer grote problemen. Anderzijds stellen een aantal leraren vragen over hun toekomst in het nieuwe systeem.

Ik wil niet vooruit lopen op de evaluaties die in de verschillende provincies hebben plaatsgehad. U zal die wellicht nauwkeurig bestuderen. Wij menen dat de bijsturingen die thans door de evaluatiecommissie werden voorgelegd nog niet voldoende zijn al moeten wij wel toegeven dat een aantal bezwaren werden opgevangen.

Wij moeten weten wat wij willen met het kunstonderwijs. Mag ik de klachten van het conservatorium van Brussel nog even onder uw aandacht brengen? U zal deze zeker reeds gehoord hebben, mijnheer de Minister, want zij werden geuit op een **jubelzitting** die u zelf, in uw vorige functie heeft bijgewoond.

Men beklemtoonde dat bekwaamheid niet noodzakelijk hetzelfde is als anciënniteit en dat het systematisch voorkeur geven aan het criterium anciënniteit de kwaliteit van het onderwijs niet altijd ten goede komt, wel in tegendeel. Men heeft ook de aandacht gevestigd op het probleem van de infrastructuur. Er is wel een mooi buitenverblijf maar de directeur van

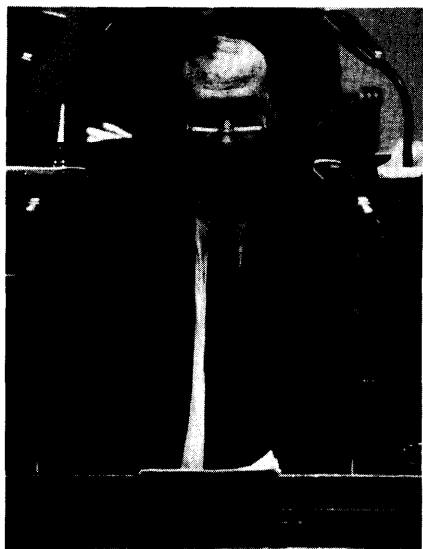
Maes

het conservatorium beschrijft de eigenlijke infrastructuur als een echte ruïne, verspreid over de vier windstreken van Brussel en slecht verwarmd zodat heelwat moet gesleurd worden met instrumenten die het dan van de koude begeven wanneer zij moeten worden bespeeld.

Mijnheer de Minister, ik pluk dit zo maar lukraak uit het rapport van deze publiek gehouden rede.

Er werd ook gewezen op de nefaste gevolgen van het inschrijvingsgeld vooral op de uitstraling van onze conservatoria naar het buitenland. Wanneer buitenlandse studenten 40.000 frank moeten betalen moeten wij hen wel een heel aantrekkelijk muziekonderwijs kunnen aanbieden.

Mijnheer de Minister, mijn laatste vraag betreft de financiële implicaties. Wat in de begroting wordt voorzien volstaat nauwelijks om de meerkosten in de pilootscholen te dragen. Wij hebben nooit, voor de hervorming die hier met vuur wordt bepleit, zomaar ons fiat gegeven. Men moet

Zowel over de aanpassing van de begroting 1987 als over de uitgavenbegroting 1988 werd verslag uitgebracht door de heer F. Vermeiren (PW)

toch weten wat men wil. Indien de hervorming – die in de sector niet wordt gevraagd – wordt doorgevoerd, dan zal dit volgens de berekeningen 360,5 miljoen frank meer kosten. Mijnheer de Minister, heeft u dat geld ? Zal u dat geld hebben ? Waar zal u het halen ? Bij deze bespreking van de begroting is dat mijn laatste vraag maar ze is ook direct ter zake. **(Applaus bij de VU, SP en AGALEV)**

De Voorzitter : De heer Cuyvers heeft het woord.

De heer J. Cuyvers (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, geachte collega's, in een eerste deel van mijn bijdrage tot het debat wil ik nagaan of de verderschrijdende communautarisering van het onderwijs positieve kansen tot ontzuiling en vermenschlijking van het onderwijssysteem bevat. Het huidige onderwijsveld van de Vlaamse Gemeenschap biedt een versnipperde marginale indruk. Door mysterieuze samenlopen van omstandigheden en politieke afspraken beschikken drie ministers over incoherente eilandjes van bevoegdheden. Niet alleen zijn er geen bruggen tussen die eilandjes, maar zelfs een overzichtelijke landkaart is zoek.

Door de verdere communautarisering van het onderwijs op 1 januari 1989 zal men de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap over het onderwijs niet langer als marginaal en fragmentair kunnen bestempelen. De versnipperde eilandjes worden dan aangevuld met quasi het globale onderwijslandschap. De onderwijsbegroting, die 3/5 van de totale begroting zal uitmaken, zal de totale begroting flink doen aanzwellen met 170 miljard.

Voor iedereen is het duidelijk dat de verdergaande communautarisering de eenheid van het onderwijsveld terug herstelt. Aanhangers van de Steinerscholen en van de methodenscholen gaan nog wel verder in hun positieve waardering van de Grondwetsherziening. Voor hen brengt de nieuwe versie van artikel 17 en 107ter de oplossing voor een groot deel van hun problemen. Vanaf nu hebben ze immers de mogelijkheid van de

grondwettelijke vrijheid scholen op te richten, af te dwingen voor het Arbitragehof. Zij hangen dus niet meer af van de goede of de slechte wil van de Minister van Onderwijs. Ook wij, Groenen, vinden de vrijheid van onderwijs een verworvenheid. Volgens ons werden andere kansen wél gemist.

Men heeft een wezenlijke kans om het onderwijs fundamenteel herin te richten niet aangegrepen. De verzuiling van het onderwijs over de verschillende netten wordt niet doorbroken. Integendeel, vroeger stond de notie pluralistische school expliciet vermeld, nu vindt men in de Grondwetsartikels zelf daar geen spoor meer van terug. In de Senaat heeft men ons amendement om de term „pluralistische school” terug in te voeren, verworpen. Wij, Groenen, vinden niet veel terug van ons concept, een buurtgebonden, kleinschalig, pluralistische, open gemeenschapsschool met een grote graad van autonomie en ouderparticipatie in het bestuur waar, op een speelse manier, maar wetenschappelijk onderbouwd, totaliteitsonderwijs wordt verstrekt aangepast aan de noden van onze tijd in plaats van scalponderwijs dat alleen maar flexibele brains vormt. Nochtans zijn we niet voor 100 procent pessimistisch. Wanneer de Arro bijvoorbeeld zou kunnen ontsnappen aan de op de loer liggende gevaren van politisering en centralisering van de beslissingsmacht in de Hoge Autonome Raad van het Rijksonderwijs, kunnen vanuit de democratisch geïnspireerde basisraden misschien toch nog impulsen tot vernieuwing vertrekken. Daarbij moet men dan nog wel de notie „neutraliteit” uit de grondwetsartikels willen en kunnen interpreteren in de richting van pluralisme en tegelijkertijd de vrijheid van onderwijs van de anderen blijven respecteren, die niet willen toetreden omdat ze een ander pedagogisch concept huldigen.

De Agalev-fractie wil haar steentje bijdragen omdat ten minste nettenoverschrijdende initiatieven in de toekomst mogelijk zouden blijven. Vandaar onze strijd tegen tendenzen tot verzuiling en verkaveling van randonderwijsvormen, die de laatste

Cuyvers

tijd meer aandacht krijgen : tweedekansonderwijs, basiseducatie en alfabetiseringsonderricht .

Voor velen is wat ik tot nu toe heb gezegd de reinste utopie, voor ons daarentegen zijn het aanduidingen van het doel dat we eens zullen bereiken.

Na dit eerste deel over onze kijk op de verdere communautarisering van het onderwijs wil ik in vogelvlucht een aantal van de huidige onderwijs-eilandjes bezoeken. Vele leden van de Commissie van Onderwijs van de Vlaamse Raad hebben terecht de uitgebreidheid van de begrotingstoelichtingen van de Ministers Wecx en Kelchtermans begroet als een nuttig instrument. Als nieuweling wil ik gerust beamen dat een uitgebreide commentaar het gemakkelijker maakt hier en daar een aantal kritische vragen te stellen, dan wanneer men alleen maar de begrotingscijfers gepresenteerd krijgt.

Eerst en vooral zou ik nu de begroting willen bespreken van de heer Weckx, Gemeenschapsminister van Onderwijs en Brusselse aangelegenheden.

Ik wil in eerste instantie even spreken over het kunstonderwijs. De heer Dierickx zal hierover nog een uiteenzetting houden. Persoonlijk druk ik de hoop uit dat de Minister van de Vlaamse Executieve heeft bekomen dat voor de rijksmuziekhumaniora van Gent en de stedelijke humaniora voor beeldende kunst van Lier afwijkingen op de rationalisatienormen, die gelijk zijn aan die voor de andere scholen, worden toegestaan.

Ik wil kort gaan over het onderwerp : kunst maakt school. Een 14-daagse confrontatie van scholieren met kunstenaars uit verschillende disciplines lijkt ons niet slecht. Wel vragen we ons af in welke mate de leerlingen tijdens die periode deskundig worden aangespoord zelf een of andere aanzet tot kunstbeoefening uit te proberen.

Een groot gedeelte van mijn uiteenzetting wil ik wijden aan het probleem van de studietoelagen. Alhoewel

wel het studietoelagensysteem reeds 125 jaar bestaat, blijkt uit de resultaten van de HIVA-studie, die de Minister ons zelf heeft medegedeeld, dat zowel voor het secundair onderwijs als voor het voortgezet en universitair onderwijs en HOBU de studietoelagen absoluut niet de studiekost, in de meest enge zin geïnterpreteerd, dekt. De studiekost bedraagt in het secundair onderwijs gemiddeld 15.632 F. Daar staat een gemiddelde toelage van 6.600 F. tegenover. De studiekost bedraagt voor een thuiswonende student 42.326 en voor de buitenhuiswonende student 84.463 F. Hij of zij geniet van een **poevere gemiddelde toelage van 45.000 F.**

Die kloof tussen toelage en kosten verklaart overduidelijk waarom de categorie van de arbeiders 51,5 procent van de studietoelagetrekkers uitmaken in het secundair onderwijs en slechts 29,2 procent van de studietoelagetrekkers in het hoger onderwijs. Dezelfde ondemocratische onderverteenwoordiging stelt men ook vast bij de categorie „zonder beroep”. Op secundair niveau 10,2 procent en op hoger onderwijsniveau zakt dat cijfer tot 6,6 procent. Waarschijnlijk zouden bovenstaande cijfers nog een veel schrijnender beeld laten zien wanneer men het aantal van de vierde wereld in het aanwenden van de studietoelagen op secundair- en hoger onderwijsniveau zou in cijfers weerspiegeld zien. Terecht moeten we aan de Minister de vraag stellen voor die bevolkingsgroep die men ook wel eens de generatie-armen noemt, een systeem van positieve discriminatie te bedenken, waarbij voor hen misschien wel eens zou moeten gedacht worden aan een idee van de jaren 1960 dat velen al lang vergeten zijn, namelijk het studieloon.

Uiteraard zal Agalev niet tegen stemmen wanneer de Minister **bijkredieten** op een verantwoorde manier zal vragen om de studietoelagen te democratiseren, niet in de zin van het Matheüseffect : „aan wie al veel heeft, zal veel gegeven worden”, maar wel „geef de mens van de Vierde Wereld echt een nieuwe kans.” Tijdens de Commissie heb ik reeds kunnen opmerken dat, naast meer

geld, een betere dagelijkse na- en voorschoolse opvang en begeleiding, eventueel ook van het gezin indien ze dat aanvaardt, nodig is om de kinderen van de Vierde Wereld echt nieuwe kansen te bieden via de studies. Tegen studieleningen willen we ons met klem verzetten omdat die zeker niet de armsten de mogelijkheden gaan bieden waarop ze als mensen recht hebben. In plaats van studieleningen zou misschien **studentenwerk** een middel zijn voor bidders om nog een tweede kans te hebben. Natuurlijk zou een deskundigere studiekeuze veel mislukkingen bij voorbaat uitsluiten. Daarvan moet echt werk gemaakt worden. Bij voorbeeld, leer de leerkrachten hoe ze hun leerlingen moeten leren leren. Geef **humaniora** studenten de gelegenheid in de loop van het jaar met tweedejaars studenten te praten.

Mijnheer de Minister, u heeft beloofd in het begin van volgend schooljaar er voor te zorgen dat elk kind uit het secundair onderwijs in september studietoelageformulieren zou krijgen via de school. Ik hoop dat u uw belofte waar maakt. Mijnheer de Minister, we zullen met ons allen misschien eens moeten nagaan of we uit het Schoolpact toch niet één goed principe terug kunnen opnemen, nl. de formulering dat de toegang tot het basis- en secundair onderwijs kosteloos blijft, in plaats van in de Grondwet de kosteloosheid te garanderen tot het einde van de leerplicht. Anders zou het wel eens kunnen gebeuren dat 1/4 van de laatstejaarsleerlingen toegangskosten zouden voorgeschoteld krijgen omdat ze meer dan 18 jaar zijn. Als Agalev gaan wij in de Senaat een amendement op de grondwet in die zin indienen.

Ik wil nog enkele woorden zeggen over het Erasmusproject.

Ik hoop dat u spoedig met de nationale collega's alle belemmeringen zult willen en kunnen wegwerken zodat een jaartje of korter verblijven als student in het buitenland kan meetellen voor de studies aan de **Vlaamse school** of universiteit. Anders zijn het weer de minder kapitaalcrachtigen die uitgesloten worden

Cuyvers

van dit bewonderenswaardig initiatief.

50 miljoen vermindering van het krediet van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek lijkt mij wraakroepend in het kader van de brain drain. Nu al worden veelbelovende krachten weggekocht met betere studiemogelijkheden in het buitenland. Zelfs universiteitsprofessoren worden door Europese of Belgische industrieën uit de universiteiten weggehaald, of moet ik zeggen „weggesnoept”. Bijgevolg stelt Agalev een verhoging van het Fonds voor.

Nu kom ik tot een volgend punt met name het migrantenonderwijs.

Inderdaad, als Agalev-volksvertegenwoordiger wil en kan ik niet zwijgen over de migrantenproblematiek. Wij zijn langzamerhand, willens nillens, geëvolueerd tot een multi-rationale maatschappij, waarbij het een ijdele hoop is te denken dat de tweede en zelfs de derde generatie migrantenkinderen nog naar het land van hun voorvaderen, met hetwelke ze niet veel meer gemeen hebben en terwijl ze zich veel beter thuis voelen in België, definitief willen terugkeren. De „Rot op”-premie kan niet meer lukken. Dit neemt niet weg dat er in de toekomst problemen kunnen rijzen.

Om in de toekomst explosieve uitbarstingen van racisme van de kant van de migrantenkinderen te vermijden is het dringend tijd dat we meer geld, tijd en mensen gaan investeren in het multi-cultureel onderwijs. Uw onderwijs in Brussel in „Le Foyer” schijnt aardig te lukken ! Mijnheer de Minister, ik feliciteer u daarvoor.

Misschien moeten we dezelfde pedagogische visie en comfort aanbieden aan alle scholen met een beduidend percentage migrantenkinderen. Niet alleen in de voorbereidende en lagere school, maar ook in het secundair gaan we nog lessen in de taal van de meest voorkomende migrantengroepen – Turken en Marokkanen – moeten inlassen. Anders kunnen ze zich niet volledig integreren in onze maatschappij, ook al zouden ze dat willen.

Daarnaast zijn andere veranderingen ook nodig, bijvoorbeeld de mogelijkheid tot stemrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen voor migranten die 5 jaar in België wonen.

Ook kan er worden gesleuteld aan de mentaliteit van de Belgische kinderen ten overstaan van de migrantenkinderen. Ik geef een voorbeeld. Marc Laquière is dit schooljaar erin geslaagd in een project tot multicultureel samenleven, in het kader van de mondiale vorming in het KA van St. -Niklaas, de Vlaamse leerlingen van het 1e Oriëntatiejaar werkelijk begrip en respect voor de anderen hun cultuur bij te brengen. De koningin heeft zelf tijdens haar bezoek aan de school haar bewondering voor de bereikte resultaten uitgedrukt. Misschien zouden we dit kunnen veralgemenen in fasen voor alle Vlaamse scholen.

Ik wil nog enkele woorden zeggen in verband met het departement van Minister Kelchtermans, met name dit van Tewerkstelling, Vorming en Openbaar Ambt.

Het Top- of tewerkstellings- en Opleidingsplan heeft de meeste weerklank gekregen. Over 4 jaren verspreid wil u jaarlijks 2,5 miljard frank uitgeven. Het plan wordt opgestart omdat de langdurige werkloosheid de jongste jaren alsmaar ongunstiger evolueert. Eind januari 1988 waren er in Vlaanderen 111.265 werklozen die langer dan 2 jaar zonder werk waren. 71.387 zijn al langer dan 5 jaar werkloos. Gelukkig nam de jeugdwerkloosheid af van 94.386 in 1983 tot 58.799 in 1987, maar louter als gevolg van de denataliteit. Op nationaal vlak bestaan er reeds veel initiatieven en maatregelen om de werkloosheid tegen te gaan. Er zijn de opslorplingsprogramma's van het Ministerie van Tewerkstelling, er zijn tegemoetkomingen aan werkgevers die werklozen in dienst nemen. Er zijn de aansporingen voor jongeren om een zelfstandig beroep te beginnen, alternerend leren voor 18-25-jarigen die verkeerd gevormd zijn, deeltijds leren – deeltijds werken voor een deel van de leerlichtigen.

Volgens de kranten heeft ondermeer het ACV op uw plan een aantal kri-

tieken geformuleerd en mogelijke bijstellingen. Na eind juni hoopt u in Vesoc een consensus te bereiken. Kan de Vlaamse Raad dan nadien vernemen in welke mate u uw plannen heeft bijgestuurd ? In verband met het **topplan** wil ik nog een ander punt aansnijden.

Zoals mijn collega en fractievoorzitter, Mevrouw Vogels dit reeds heeft aangekaart, gaat u waarschijnlijk moeilijk het nodige geld vinden voor uw ambitieus plan. Volgens een artikel in Trends van 26 mei 1988 heeft u voor het opleidingsluit van uw plan 2,5 miljard nodig en voor de **heroriëntatiegesprekken** 120 miljoen per jaar. Waar gaat u het nodige geld vandaan halen ? Van het Fonds Onderwijs en Vorming, door u **omgedoopt** in Top-fonds, komt 200 miljoen ; van het Europees Sociaal Fonds verwacht u, in het beste geval, 1,25 miljard. De **arbeidsplaatspremie** van uw collega Dupré zouden 300 miljoen frank opleveren. Dan moet u nog altijd 870 miljoen zien te financieren. In welke mate heeft de nieuwe Minister van Tewerkstelling en Arbeid, de heer Van den Brande, u geld toegezegd ? In welke mate wil de heer Gaston Geens u nog extra geld bezorgen ? Hoe komt het dat het Fonds voor de Beroepsopleiding in de landbouw en sociaal economische voorlichting voor 175,7 miljoen in debet staat op 1 januari 1988 ?

Mijnheer de Minister, uw begroting vertoont niet alleen gaten, maar lijkt zeer sterk op gruyèrekaas.

De Voorzitter : De heer Annemans heeft ht woord.

De heer G. Annemans (op de tribune) : Voorzitter, Ministers, collega's, sta mij toe u even met een aantal fundamentele bedenkingen te onderhouden over wat men in modetermen „het onderwijslandschap” noemt, het Vlaamse onderwijslandschap dat nog al te veel gedictieerd wordt vanuit Belgische wetten en Belgische regeringen en dat in ieder geval altijd gedictieerd zal blijven door Belgische krachtverhoudingen.

Ik heb enkele opmerkingen bij het centraal Belgische regeerprogramma over het onderwijs. Ik hanteer daar-

Annemans

bij de verklarende nota die werd toegevoegd aan het voorstel van Grondwetsherziening in de buitengewone vergadering van de Senaat. Ik ben daarin voor de zoveelste keer op hete raadsel gestoten van wat „neutraal” onderwijs nu eigenlijk wel kan betekenen. Het zou niet erg zijn mocht het neutraal onderwijs zich beperken tot onderricht. Ik geloof inderdaad dat de wet van de zwaartekracht niet zal veranderen of ik nu filosofisch een neo-kantiaan of een neo-thomist ben, vrijzinnig of niet, gelijk of niet – of ik nu in God geloof of niet – de Stromboli altijd zal behoren tot de Eolische eilanden.

Ik word echter allergisch bij het lezen in de teksten dat de Staat niet alleen onderricht, doch ook „de opvoeding van de gehele persoonlijkheid van de leerling” beoogt. Opvoeding komt in principe niet aan de Staat toe. Dat is het recht en de plicht van de ouders en ik twijfel zelfs of zij dit natuurrecht uit de handen kunnen geven. Waar ter wereld zij dat ook gedaan hebben, is het met de vrijheid verkeerd gelopen.

Indien met de volgende paragraaf, en ik citeer ham „Een neutrale school eerbiedigt alle filosofische en godsdienstige opvattingen van de ouders die er hun kinderen aan toevertrouwen”. . . wordt bedoeld dat andere scholen dat niet of minder doen, dan is deze paragraaf een aperte leugen. Indien men dat niet bedoelt, dan heeft deze paragraaf maar weinig onderscheidende kracht.

Verder lezend, zal ik niet betwisten dat in een neutrale school – wàt dat ook mag betekenen – „erkenning en waardering is voor de verscheidenheid van meningen”, doch ik blijf erbij dat zij minder de nadruk legt op de gemeenschappelijke waarden, dan die scholen die men gemeentelijk de vrije scholen noemt. Het is veel stimulerender voor jonge mensen te mogen vernemen dat wij allen van een adelijk geslacht zijn dan te moeten horen dat wij allen slechts een gelijke portie zijn uit een vormeloze maatschappelijke hoop menselijke wezens. Waar ik met de lectuur van de regeringsplannen helemaal over-

hoop geraak, is bij het plotseling resultaat van dat onderwijs. Jarenlang heeft men de jonge mens de ganse waaier van meningen en opvattingen voorgeschoteld alsof het allemaal lood om oud ijzer is... en dan plotseling – opdoemend uit het „empty cabinet” – is daar zijn persoonlijk, gans ontwikkeld oordeel, als een handvast waaraan hij houvast vind... maar dat alles op voorwaarde dat hij aan zijn eigen kinderen weer vertelt, dat het eigenlijk niet veel voorstelt zodat die opnieuw vanaf nul kunnen beginnen. Een probatere manier om de mensheid nooit van enig denken te laten genieten, bestaat er nauwelijks. Wonder boven wonder wordt dat nog gepropageerd als de ideale weg van de progressiviteit, die er dan in zou bestaan dat iedere generatie op alle afgelegde stappen terugkeert. Het lijkt eerder op een onderwijs dat er in essentie uit bestaat om steeds, als opperste vorm van onderricht, het bord af te vegen, in plaats van het te vullen met wat reeds gevonden werd. U hoort, ik houd hier een warm pleidooi voor het traditioneel onderwijs waarin culturele en beschavingstradities hun plaats hebben. Wij staan nog steeds achter de strijd van IPOC, dat in het vrij onderwijs zijn laatste snik zal besteden aan het bestrijden van het eenheidstype.

Wij zullen dus maar zeggen, dat de ministeriële definitie aan niks reëls beantwoordt. Wel wasemt uit het geheel van deze paragrafen een geest die beter thuishoort in een propagandafolder. Doch dit baart geen verwondering wanneer men ziet welke indianen onmiddellijk op het tapijt verschenen, nu voor de eerste keer het leeuwendeel van de federale centen aan het onderwijs zou worden toebedeeld. De experts van de kassa zijn in aantocht.

De tijd, toen in de vorige legislatuur, de liberalen – vele vrijzinnigen inclusief – de gematigdheid, de staatszin, de politieke feeling, het gezond verstand, de loyaliteit en het vertrouwen oprichtten om aan een christendemocraat, de heer Coens, het onderwijs toe te vertrouwen, is met de fruidile constellatie op slag voorbij. Het moet de talloze heren van de CVP reusachtig plezieren dat in hun

Vlaanderen-van-morgen de grote baas van de jeugd op welk echelon ook zonder betwisting een socialist zal zijn. Hadden de vrije scholen in Vlaanderen, die kwasi 70 procent van het leerlingenaantal aantrekken, wel iets anders mogen verwachten? Een beetje geruststellend roept men hiervoor naar de Guimardstraat – waar men zich liever bezighoudt met het eenheidstype, dat het out-standing karakter van het vrij onderwijs moet platwalsen – dat mijnheer Martens zich persoonlijk gaat voorzien van een onderwijscel, omdat het niet te erg de pan zou uitrijzen met de apostels van de staatsschool. Troost u dus allen, heren van de CVP: u krijgt een schaduwkabinet van onderwijs. Bovendien mag u zich niet al te erg benadeeld voelen in deze materie, aangezien alles er schijnt op te wijzen dat de belangrijke afdeling van „samenlevingsopbouw” onder uw bevoegdheid valt. Ik heb mij door de conclusies gewerkt die hierover vermeld staan in het verslag van de Commissie: De lectuur van „Sein und Zeit” van Hegel in zijn staatsfilosofie, is hierbij vergeleken een oase van realisme en duidelijkheid.

In de korte tijd die mij is toegemeten, kom ik ten slotte aan een thema dat grote ernst waard is, doch dat in de Commissie soms dadaïstisch werd behandeld. De reden is eenvoudig: men kraamt daar allerlei politieke taal uit, die zomin een pedagogische als een cultuur-filosofische onderbouw heeft. Bepaalde onbetwistbaar vrome zielen menen dat, wanneer men in de folologie een voorzetsel aan een adjectief of substantief kleeft, met dat nieuw woord ook een nieuwe realiteit geboren is. Zo heeft men „bi” aan „cultureel” gepapt en dat moet samen dan maar een scholl worden waar mirakelen gaan gebeuren. Want zo kan u, in het verslag op bladzijde 164 niet meer doch ook niet minder lezen dan, dat migrantenkinderen op een Nederlandse school in Brussel gewoonweg drietaalig gaan worden. Als wij dat wat al te luid gaan verkondigen, stroomt gans de autochtone Vlaamse jeugd met tram en trein naar de Brusselse scholen. Lachen is verboden.

Is er binnen de Volksunie nog een nationalist te vinden die maar even

Annemans

de oren spitst ? Want ik lees in het verslag op bladzijde 179 : „Op termijn hebben de Nederlandstaligen geen grote perspectieven ; daarom moeten in de toekomst de migranten het Nederlandstalig onderwijs komen versterken” Si non e vero, e bene trovato. Gastarbeid krijgt hier een bijna cynisch aspect, onttaardt tot een soort nieuwe kinderarbeid en dus bovendien tot een nog nooit ontdekte dimensie van het flamingantisme.

Dat dit bi-cultureel onderwijs een mislukking wordt, ligt in de aard der dingen : een geestelijke ontwikkeling kan slechts plaats vinden vanuit één geestelijk convergentiepunt, dat samenvalt met één traditie en één verleden. Waarom Vlamingen, die de bi-culturele universiteit van Leuven eertijds van hun vel hebben losgesneden uit eerlijk lijfsbehoud, thans weer gelijkaardige demonen willen oproepen en zelfs vereren, is een raadsel. Als dat de oplossing is om Brussel voor de Vlamingen te bewaren, zal men op korte termijn vaststellen dat de remedie veel erger is dan de kwaal.

Wie leeft – en het moet niet eens zo lang meer zijn – zal zien. (**Applaus bij de leden van het Vlaams Blok**)

De Voorzitter : De heer Jos Bosmans heeft het woord.

De heer Jos Bosmans (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, ik zal mijn uiteenzetting beperkt houden om binnen de limieten van de mijn fractie toegemeten tijd te blijven. Ik wil twee thema's bespreken : de studietoelagen en, bondig, het open hoger onderwijs.

De studietoelagen zijn door de overheid in het leven geroepen om de studiekosten voor de gezinnen te beperken en vooral om de gezinnen met financiële problemen effectief te steunen.

Studeren kost inderdaad veel geld en betekent vaak een belangrijke financiële aderlating voor het gezinsbudget. Vandaar dat een systeem van toelagen is uitgewerkt om die hoge drempel gemakkelijker te overschrijden. De vraag is of dit systeem een

afdoend antwoord is op de problemen van vooral de laagste inkomenscategorie.

Wat kost studeren ? Wij moeten een onderscheid maken tussen de strikte studiekosten en de totale privé-uitgaven voor het studeren. Dit onderscheid wordt gemaakt in een studie van het HIVA, het Hoger Instituut van de Arbeid van de KUL.

De strikte of de rechtstreekse uitgaven zijn de uitgaven die de student moet doen om te kunnen studeren. De totale privé-uitgaven, de zgn. opportunity cost, zijn uiteraard veel hoger. Bovendien mist het gezin een inkomen.

Het HIVA heeft „de strikte studiekosten” geraamd op 15.000 F. voor het secundair onderwijs, op 42.000 F. voor de spoorstudenten van het hoger onderwijs en op 86.000 F. voor de buitenhuiswonende student.

De maximumstudietoelage betekent voor het secundair onderwijs slechts 7,3 procent en voor het hoger onderwijs gemiddeld 23 procent van de totale kosten. Studeren blijft dus voor de laagste inkomensgroepen nog altijd een heel moeilijke opgave en een zeer zware financiële uitgave. Vandaar dat wij durven te pleiten om deze beurzen, vooral de maximumbeurzen die de laagste inkomens aanbevelen, te verhogen.

Het HIVA deed een merkwaardige vaststelling. Van de laagste inkomensgroepen neemt 25 procent van de potentieel gerechtigden de beurzen voor het secundair onderwijs niet op. De oorzaak zou volgens het HIVA liggen bij gebrek aan informatie. Hoe kunnen wij dat probleem aanpakken ? Het is bijna onmogelijk te aanvaarden dat een zo belangrijke groep gerechtigde geen beurzen opneemt.

Dat is gemakkelijk op te lossen. Men moet de onderwijsinstellingen verplichten formulieren voor studiebeurzen te overhandigen bij de inschrijving. Het lijkt mij logisch te zijn dat men deze verplichting sanctioneert. Ze is feitelijk reeds in de instructie verwerkt maar sommige onderwijsinstellingen volgen ze niet. Er moet

ook een intensieve informatiecampagne op radio en televisie en via de sociale bewegingen kunnen worden gevoerd. In het verleden werden in dit verband reeds ernstige inspanningen gedaan.

Waarom zou men de belastingsadministratie niet vragen de potentieel gerechtigde bij het overhandigen van de berekeningsnota op de hoogte te brengen van het feit dat ze recht hebben op een beurs ? Dit kan perfect vermits de financiële administratie weet welke de grenzen zijn en ze bijgevolg de gerechtigden automatisch kan verwittigen van hun recht op een beurs.

De heer C. Moors : Er is toch vaak een hele herberekening nodig. Aftrekbare lasten, intresten en dergelijke beïnvloeden het belastbaar inkomen.

De heer J. Bosmans : Ik spreek wel degelijk van de berekeningsnota. Op dat ogenblik heeft de administratie haar werk gedaan. Ze kan aan de nota een brief toevoegen met de verwittiging dat men recht heeft op een studiebeurs. Het HIVA is trouwens voorstander van deze werkwijze.

Een vaststelling, die geregeld voorkomt in de HIVA-studie, is dat de hogere inkomens nog steeds oneigenlijk gebruik maken van de studiebeurzen. Ik heb een interessant artikelje gevonden in een Vlaams economisch tijdschrift onder de titel „Studiebeurs” waarin een lezer vraagt op welke wijze hij, niettegenstaande hij er geen recht op heeft, er toch kan voor zorgen dat zijn zoon een studiebeurs krijgt. Het antwoord van de redactie begint : „om het cynisch uit te drukken, bij studiebeurzen geldt nu eenmaal : wie niet arm is, moet slim zijn.”

De heer A. Denys : Wil u daarmee zeggen dat alle zelfstandigen zwart geld hebben of zoiets ? Wat is uw eigenlijke bedoeling ? Dit lijkt mij toch wel de ondertoon te zijn. U bedoelt dat de aangifte niet correct is.

De heer J. Bosmans : Dat is evident.

De heer A. Denys : U beweert dus dat de middenstand middelmatig is.

De **heer J. Bosmans** : Ik spreek over een lezersbrief waarin deze vraagt op welke wijze hij toch een studiebeurs kan krijgen. Ik lees verder het antwoord van de redactie : „Wij kunnen niet verhinderen dat een creatieve wetgever met de tijd de mogelijkheden beperkt, maar momenteel zijn er geen problemen om dit toch te realiseren”. Het zou moeten kunnen worden verhinderd dat mensen die manifest weten dat ze geen recht hebben op een studiebeurs, toch de technieken vinden om deze te bekomen. Die technieken zijn legio. Ik pleit er bijgevolg voor dat het systeem veel selectiever wordt gemaakt enerzijds naar de groepen toe, waarbij de kleinste inkomens de grootste prioriteit krijgen.. .

De **heer A. Denys** : Is dit een algemeen standpunt ? Ik zou graag weten of u namens uw fractie spreekt of in uw persoonlijke naam.

De **heer M. Olivier** : Dat is een standpunt op basis van een wetenschappelijk onderzoek.

De **heer Jos Bosmans** : Dit standpunt steunt op een studie van HIVA waarin gepleit wordt – waar ik persoonlijk achter sta – voor een verhoging van de maximumstudiebeurzen voor de zwakke inkomensgroepen.

Als men binnen de budgettaire middelen wil blijven, vergt dit ook een interne selectiviteit. Voor het secundair onderwijs zou dit bijvoorbeeld kunnen gebeuren door alleen studiebeurzen toe te kennen voor het hoger secundair onderwijs waardoor deze beurzen aanzienlijk zouden kunnen worden verhoogd. Het is namelijk bewezen dat de financiële problemen voor de ouders vooral ontstaan bij de overgang van lager naar hoger secundair onderwijs.

In het hoger onderwijs zou men ook de selectiviteit naar de kleine inkomens kunnen invoeren onder meer door de minimumgrens te herberekenen en door de maximumgrens te verlagen, waardoor de beurzen vooral naar de lagere inkomens zullen gaan.

Ik wil graag nog twee kleine aspecten in verband met het studietoelagepro-

bleem signaleren in verband met de mislukkingen in het eerste jaar. U weet dat 50 procent van de eerstejaarsstudenten mislukken. Afgezien van de dramatische persoonlijke situaties waarin velen van hen terechtkomen, moeten we ook vaststellen dat het hier gaat om een belangrijke maatschappelijke uitgave die niet efficiënt is gebruikt. Voor studenten uit de laagste inkomensgroep betekent dit dikwijls het einde van hun studiecarrière. Dan rijst de vraag of men op dat vlak niet naar een oplossing moet zoeken, zodanig dat deze mensen een tweede kans krijgen. Misschien zou men, bijvoorbeeld via het automatisch toekennen van studiebeurzen – ik spreek hier, mijnheer Denys, over het maximale aantal studiebeurzen – de helft daarvan aan deze mensen kunnen ter beschikking stellen. Ik denk dat dit belangrijk is om de sociale gevolgen van die mislukking op te vangen.

Waarom zou men, in het kader van de volwassenenvorming, ook niet kunnen denken aan het toekennen van bepaalde beurzen ?

Wat de studieleningen betreft, stellen we vast dat de HIVA-studie uiterste voorzichtigheid aanmaant, vooral om geen negatieve sociale gevolgen te veroorzaken. Eventueel kan een gemengd systeem van toelagen en leningen, zoals in de regeringsverklaring wordt gesuggereerd, onder strikte voorwaarden worden gerealiseerd. Leningen kunnen trouwens, aldus de HIVA-studie, voor de Overheid erg duur uitvallen. Ik meen dat men hieromtrent vanuit begrotingsaspect toch voorzichtig moet zijn.

In verband met het open hoger onderwijs stelt iedereen vast dat permanente educatie een noodzaak is. Herscholing, bijscholing, omscholing zijn allemaal begrippen die meer en meer worden gehanteerd. De **vormingsbehoeften** in Vlaanderen zijn erg groot. Meer dan de helft van de langdurig werklozen heeft enkel lager onderwijs gevolgd. Er is een schrijnende onderwijsbehoefte bij de 200.000 analfabeten in Vlaanderen. Er is ook vormingsbehoefte voor vrouwen, die zich na enkele jaren thuiswerk, opnieuw op de arbeidsmarkt aanbieden. Er is nood aan vorming voor

degenen die, wegens bepaalde omstandigheden tijdens hun jeugd, hun studies niet konden beëindigen. Tegenover die talrijke vormingsbehoeften zijn in de loop der jaren diverse initiatieven tot stand gekomen. Zo zijn er bij voorbeeld de **schakelprojecten**, het tweedekansonderwijs, onderwijs sociale promotie en zo meer. Ook het open hoger onderwijs hoort in deze context thuis. Het is zeer positief dat men spreekt over open hoger onderwijs en niet meer over open universitair onderwijs. Dat is een duidelijke verbreding en een zeer positieve evolutie. Ook de samenwerking met Nederland biedt nieuwe kansen en kan zeer gunstige effecten hebben.

Om te besluiten wil ik graag nog een tweetal kanttekeningen maken. Er zijn een hele reeks vormingsbehoeften en vormingsinitiatieven die zeer uiteenlopend zijn. Dan rijst de vraag of men niet moet komen tot een globaal en geïntegreerd open onderwijsstelsel, waardoor al deze initiatieven in één geheel zouden zijn geïntegreerd met een drietal niveaus, met name lager, secundair en hoger. Hierdoor zouden de schakelprojecten en dies meer werkelijk „een tweede weg” worden met verschillende mogelijkheden. De beperkte budgettaire middelen dwingen ons ook na de communautarisering prioriteiten te leggen. Wij zullen moeten nagaan welke groepen voor deze tweede kans voorrang moeten krijgen. Er moet worden vermeden een nieuw Mattheus-effect te creëren ten nadele van de kansarmen. Ik bedoel hiermee dat wij voorrang zouden geven aan degenen die een tweede diploma willen behalen, terwijl mensen met de laagste kansen niet aan hun trekken zouden komen.

Wij moeten eveneens denken aan het opentrekken van het bestaande reguliere onderwijs. Kan men in dit onderwijs geen kredietsysteem inbouwen ? Kan men niet nieuwe didactische methodes inbouwen waardoor men tweedekansmogelijkheden biedt binnen het bestaande onderwijs waardoor een nieuw systeem niet hoeft uitgebouwd te worden ? Mijnheer de Minister, ik pleit dus voor een Open Onderwijs van verschillende niveaus waarin alle vormings-

Jos Bosmans

onderwijsinitiatieven tot een coherent consistent systeem geïntegreerd worden. Ik ben er vast van overtuigd dat de communautarisering van het onderwijs, ook in Vlaanderen, daartoe nieuwe kansen zal bieden.

De Voorzitter : De heer Taelman heeft het woord.

De heer W. Taelman (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, waarde collega's, namens de PVV-fractie wil ik eerst en vooral de deelverslaggever, mevrouw Leysen, feliciteren met haar degelijk en uitgebreid verslag dat de juiste weergave is van de bespreking die wij in de Commissie voor Onderwijs en Vorming hebben gevoerd.

Het feit dat het luik „vorming” door de huidige Executieve is toebedeeld aan een afzonderlijk Minister en ontkoppeld van de materie „onderwijs”, heeft alvast het voordeel dat uitgebreid kan worden ingegaan op dit voor ons zeer belangrijk beleidsdomein van de Vlaamse overheid.

Het zal u immers niet onbekend zijn dat de PVV geen geloof hecht aan allerlei dure en kunstmatige plannen die zouden kunnen leiden tot artificiële tewerkstelling. Veeleer hebben wij vertrouwen in oplossingen die fundamenteel zijn, fundamentele oplossingen die niet de gevolgen analyseren maar de oorzaken bij de wortel aanpakken. Daarom juichen wij de idee om absolute voorrang te geven aan de problematiek van de langdurig werklozen van Minister Kelchtermans, ten zeerste toe. Gisteren heeft onze fractieleider, André Denys, zich gekant tegen de ondoordachte wijze waarop Minister Kelchtermans dit plan heeft aangebracht. Maar dit doet uiteraard niets af aan de noodzaak van het initiatief zelf. Immers, de PVV is van mening dat, wil men de afstemming onderwijs-bedrijfsleven – want daar gaat het in essentie eigenlijk om – op een fundamentele wijze herdenken en positief beïnvloeden, dit enkel kan via een gedegen vorming.

Daarom ook lijken ons een aantal voorstellen uit het „Topplan” van

de Vlaamse Regering bijzonder interessant. Toch vinden wij dat er nog een aantal lacunes zijn waarop ik hier even dieper wil ingaan. Immers de differentiatie in het vormingsaanbod, de keuze-vrijheid en de noodzaak van een gedegen basisvorming, zijn de noodzakelijke voorwaarden om tot een aansluiting met de arbeidsmarkt te komen. Meer specifiek moet gezocht worden naar formules van samenwerking tussen onderwijs-, vormings- en beroepswereld die elkaar beïnvloeden. Evenwel mag niet worden vergeten dat het niet de beroepswereld is die het taken- en les-pakket integraal moet gaan bepalen. De onderwijswereld en de vormingscentra mogen niet de uitsluitende bedoeling hebben om pasklare en eng-gevormde producten af te leveren.

Een bedrijfsspecifieke opleiding kan mijns inziens echter enkel gegeven worden in regio's waar duidelijk noodzaak is aan specifiek geschoolde arbeidskrachten. Hierbij moet dan wel een redelijke waarborg op plaatsing na de opleiding voorhanden zijn. Opleidingen die dus een concrete instapmogelijkheid op de beroepspraktijk mogelijk maken, verdienen dan ook de groeiende aandacht vanwege de plaatselijke RVA-diensten en de Subregionale Tewerkstellingscomités.

Mijnheer de Voorzitter, collega's, daarnet had ik het reeds over de noodzakelijke samenwerking tussen de onderwijs- en vormingswereld aan de ene kant en de beroepswereld anderzijds. De PW is van mening dat van die samenwerkingsverbanden ook gebruik moet gemaakt worden om een effectieve en efficiënte sollicitantenbegeleiding verder uit te bouwen. Verschillende onderzoeken wijzen immers uit dat de kansen op wedertewerkstelling afnemen naarmate de werkloosheidsduur toeneemt. In het bijzonder blijkt, om diverse redenen, het actief zoekgedrag beduidend te dalen na één jaar werkloosheid. Vandaar de idee van de „Jobclubs” die tot doel hebben het zoek-naar-werk-gedrag opnieuw te stimuleren en dit in heterogeen samengestelde groepen van maximum 15 personen. Uit de cijfers van Minister Kelchtermans

blijkt dat de eerste resultaten erg bevredigend zijn. Momenteel bedraagt de opnamecapaciteit van de „Jobclubs” bijna tienduizend werklozen op jaarbasis. Op het ogenblik haalt men een plaatsingsratio van zowat 53 procent. Blijkbaar leidt de training om zichzelf te leren verkopen op de arbeidsmarkt tot bevredigende resultaten.

Mijnheer de Voorzitter, vanuit de PW-fractie wil ik hier van de gelegenheid gebruik maken om te pleiten voor een verregaande rationalisatie en coördinatie vanwege de door de overheid gesubsidieerde scholings- en vormingsinitiatieven. Te dikwijls nog moeten wij vaststellen dat diverse los van elkaar bestaande initiatieven worden opgezet. Zonder afbreuk te willen doen aan de lovenswaardige inspanningen van de verschillende acteurs ter zake, meen ik toch dat dit ongebreideld handelen niet bevorderlijk is voor de beheersing van het human capital en de kostenefficiëntie niet ten goede komt.

Een volgend aspect dat ik hier wens te belichten betreft de middenstandsopleiding. Als PVV zijn wij uiterst tevreden dat een aanvang werd gemaakt met de uitvoering van een plan inzake totaalbegeleiding van kandidaat-zelfstandigen. Vooral omdat wordt uitgegaan van een adequate basisopleiding alsook van de noodzaak van vervolmaking, omscholing en individuele bijstand. In dit verband wil ik trouwens ook het gebundeld initiatief toejuichen van het Instituut voor de Voortdurende Vorming van de Middenstand (IVVM) en de Kredietbank die samen een nieuw magazine hebben opgezet. „Mik”, dit is de naam van dat magazine, heeft tot doel de band tussen de verschillende vormingscentra in Vlaanderen en de cursisten die er een ondernemersopleiding volgen, nauwer aan te halen en het samen-horigheidsgevoel te versterken. Vooral de motivering vanwege de afgevaardigde van de Kredietbank heeft mij getroffen. Ik citeer : „Ik kom er grif voor uit dat wij uit dit project een netto-profijt voor de Kredietbank willen halen. Wij sponsoren niet maar investeren in vorming omdat wij ervan overtuigd zijn dat de mid-

Taelman

denstanders zo goed mogelijk moeten opgeleid worden. Dat bespaart ons als bank trouwens later veel moeilijkheden met klanten”, aldus de afgevaardigde van de Kredietbank. Deze filosofie van de bankwereld die uiteraard is ingegeven vanuit een commercieel standpunt, bevestigt toch ook de aandacht die vanuit de privé-sector wordt besteed aan de vorming van jonge ondernemers en zelfstandigen.

Mijnheer de Voorzitter, tot slot wil ik nog even terugkomen op de beloftevolle pogingen tot zoeken naar oplossingen voor de problematiek van de laagstgeschoolden en de langdurig werklozen. Toch wil ik echter beklemtonen dat het halen van een diploma of een getuigschrift al dan niet specifiek afgestemd op een specifieke beroepsloopbaan geen eindpunt mag zijn. Eenmalig en afgeronde scholing is niet in staat om een antwoord te geven op de uitdagingen van de nieuwe samenleving. Het behalen van een diploma, getuigschrift of bekwaamheidsattest moet eerder een verkennings- en beginpunt zijn voor latere vorming. Het antwoord kan dus alleen maar gevonden worden in een voortdurende aanpassing aan een zo groot mogelijk aantal maatschappelijke veranderingen en aan het benutten, volgens persoonlijke wensen en mogelijkheden, van kansen geboden door bestaande en te verwachten vormen van opleiding. **(Applaus)**

De Voorzitter : De heer Desutter heeft het woord.

De heer M. Desutter (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, waarde collega's, bij de bespreking van deze begroting wil ik mij beperken tot het visserijonderwijs. Voor de rijksvisserijschool, de enige school van de Vlaamse Gemeenschap, werd een bedrag van 5 miljoen frank in de begroting inge-

schreven voor de begin-installatie van een simulator die op de radar kan worden ingeschakeld, zodat de opleiding naar veilig varen kan worden verbeterd. Ik houd eraan, mijnheer de Minister, u hiervoor te danken.

Het gebrek aan lokalen brengt echter de werking van de school in het gedrang, zeker als de leerlingen die het deeltijds leerplan volgen zich op de school aanbieden. Een collega heeft trouwens reeds op de problemen ter zake gewezen.

De onderhouds- en herstellingswerken, voorzien voor de rijksvisserijschool, dienen dringend te worden verdergezet, maar de bouw van zeven klaslokalen blijft een noodzaak.

De rijksvisserijschool zou graag, in samenwerking trouwens met het Fonds voor Vakopleiding, een 5de en 6de leerjaar oprichten waarbij in de opleiding de nadruk zou worden gelegd op motoren, nieuwe technieken en baggeropleiding. Ook hiervoor vraag ik uw bijzondere steun en aandacht.

Mijnheer de Minister, het is u wel bekend dat er ook nog enkele onopgeloste problemen zijn in verband met de behandeling van wedde- en benoemingsdossiers van personeelsleden aan de rijksvisserijschool. Aan uw administratie hebt u gevraagd de dossiers ter beslissing voor te leggen vóór 1 juni. Ik hoop dat dit inmiddels is gebeurd en dat deze dossiers spoedig in gunstige zin zullen worden afgehandeld.

Wij hebben tevens briefwisseling uitgewisseld in verband met de begeleiding van leerlingen aan boord van het opleidingsschip „De Broodwiner”. Het opleidingsschip wordt ook gebruikt door het rijksstation voor de Zeevisserij. Dit dubbel gebruik belemmert een goede opleiding van de leerlingen. Kan niet worden overwogen het opleidingsschip ter beschik-

king te stellen van het rijksstation tijdens de vakantieperiodes en het opleidingsschip uitsluitend te gebruiken voor opleiding van vissers tijdens het schooljaar.

De sector is uiteraard verheugd dat weldra het lang verwachte en noodzakelijke nautisch centrum tot stand komt, al blijf ik betreuren dat zulks gebeurt in de gebouwen van de RVA te Zeebrugge en niet in de enige visserijschool van de Vlaamse Gemeenschap zelf.

Tot op heden blijkt nog geen regeling te bestaan voor wat het vervoer van de leerlingen betreft vanuit Oostende en Nieuwpoort naar dit centrum toe, en meer bepaald wie dit vervoer zal betalen. Het lijkt mij trouwens aangewezen dat het nautisch centrum uitsluitend ten dienste staat van de visserijschool, dat er trouwens sedert jaren om vraagt.

Tot daar enkele beschouwingen over het visserij-onderwijs. **(Applaus bij de leden van de meerderheid)**

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter : Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor deze voormiddag.

Wij komen deze namiddag om 14 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te handelen.

De vergadering is gesloten.

– De vergadering wordt gesloten om 12.40 uur.
